

Seosrehuyhteistyö ja mahdollinen yhtiöittäminen

Jarkko Hyttinen ja Janne Pietikäinen

Opinnäytetyö

Koulutusala Luonnonvara- ja ympäristöala		
Koulutusohjelma Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma		
Työn tekijä(t) Jarkko Hyttinen ja Janne Pietikäinen		
Työn nimi Seosrehuyhteistyö ja mahdollinen yhtiöittäminen		
Päiväys	10.4.2013	Sivumäärä/Liitteet 63+7
Ohjaaja(t) Hannu Viitala, Seppo Mönkkönen ja Pirjo Suhonen		
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyö on tehty toimeksiantoja kahdelle lypsykarjatilalle jotka sijaitsevat Pohjois-Savossa. Opinnäytetyön tarkoitus on, että siitä olisi hyötyä kyseisille tiloille ja muille seosrehuyhteistyötä harkitseville maatalousyrittäjille. Työn tavoitteena on auttaa seosrehu yhteistyötä haluavia tiloja siirtymään teoriasta käytäntöön. Tavoitteena oli myös löytää tiloille toimiva yhteistyömalli, jonka avulla on helppo organisoida työt ja jakaa kustannukset. Työn ohessa syntyi myös seosrehuyhteistyön sopimusluonnos. Sopimuksesta on tehty tarkka, jotta yhteistyössä vältyttäisiin erimielisyyksiltä ja se saataisiin toimimaan joustavasti.</p> <p>Tutkimukseen aineistoa kerättiin erilaisista lähteistä sekä haastatteluiden avulla. Haastattelut suunnattiin koneyhteistyötä harjoittaviin tiloihin. Yhdellä tilalla oli harkittu yhteistä seosrehuvaunua, mutta maaston muodot eivät antaneet siihen mahdollisuuksia. Toisessa esimerkissä seosrehuvaunun omisti kolme osakasta. Heillä oli samankokoiset tilat joiden oli helppo jakaa kustannukset ja yhteistyö toimi normaalina koneyhteistyönä. Haastattelimme myös Vänninmäen kuivuriosakeyhtiön puheenjohtajaa ja yritimme sen kautta saada vastauksia työmme ongelmiin.</p> <p>Tutkimus oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus sekä toimintatutkimus. Työssä täytyi olla kaksi tutkimusmenetelmää, koska työhön kerättiin tietoa haastatteluiden avulla ja työ oli toimeksianto kahdelta tilalta. Aineistoa pyrittiin keräämään niin, että teoria olisi helppo siirtää käytäntöön. Toimintatutkimuksen tarkoituksena on myös parantaa sekä kehittää nykyistä tilannetta paremmaksi. Haastatteluiden avulla saimme vastauksia kysymyksiin kuinka työt jaettaisiin, kustannusten jako ja minkälaisia etuja yhteisellä vaunulla saavutettaisiin. Haastatteluiden pohjalta oli helppo rakentaa sopimusluonnospohja.</p> <p>Haastatteluissa kävi ilmi, että yhteisillä koneilla saadaan parempi käyttöaste ja voidaan hankkia suurempi kone. Myös vapaapäivien merkitys ruokintatöistä oli merkittävä tekijä. Merkittävänä pidettiin myös, että kustannukset saadaan jaettua ja niiden osuus on paljon pienempi, kuin että jokaisella olisi oma kone. Tilattaessa seosrehukomponentteja voidaan tilata suurempia määriä jolloin hinta on matalampi. Suurimpana haasteena koettiin erimielisyyksien syntyminen. Yhteistyö ei voi olla ikuista ja yleensä toisen luopuessa omasta osuudesta tapahtuu erimielisyyksiä. Suurin osa koneyhteistyöstä on tehty suullisen sopimuksen pohjalta. Kirjallinen sopimus auttaisi paljon enemmän, koska asiat ovat kirjattuna paperille. Erimielisyyden syntyessä asiat voidaan tarkastaa paperilta ja sen avulla voidaan asiat selvittää helpommin. Sopimukseen olisi hyvä lisätä jokaisen osakkaan osuus koneesta. Tämä auttaa kustannusten korjaus- ja käyttökulujen jakamisessa ja helpottaa koneyhteistyön toiminnassa.</p>		
Avainsanat Koneyhteistyö, seosrehu, yhtiöittäminen, maataloustyö, sopimusluonnos		

Field of Study Valitse kohde.			
Degree Programme Valitse kohde.			
Author(s) Jarkko Hyttinen ja Janne Pietikäinen			
Title of Thesis Hannu Viitala, Seppo Mönkkönen ja Pirjo Suhonen			
Date	10.4.2013	Pages/Appendices	63+7
Supervisor(s) Co-operation with total mixed ratio feeding and potential incorporation			
Client Organisation /Partners			
<p>Our thesis has been done as an assignment for two dairy farms which are located in northern Savo. The thesis aims to help farms which want to co-operate in mixed feeding move from theory to practice. Our goal was also to find a functional collaboration form which makes work organizing and cost dividing easy. Together with the thesis was created a contract model concerning total mixed ration and co-operation. The contract is quite precise so that there would not be any misunderstandings and the co-operation would be workable.</p> <p>We gathered material for our thesis from different sources and we also interviewed a couple of entrepreneurs. The interviews were aimed towards entrepreneurs who already practice machine co-operation. One of the farms had been considering a common mixing wagon but because of the surroundings it was not possible to put into practice. In another example a mixing wagon was owned by three farms. They had approximately the same size farms so the cost dividing and co-operation worked as normal machine cooperation. The chairman of the Vänninmäki dryer cooperation was also interviewed, so that a lot of the answers to the problems outlined in the thesis may be obtained.</p> <p>The research was a qualitative research as well as an activity analysis. Two research methods had to be used in the thesis because the material was collected by interviews and the thesis was an assignment for two farms. Material was attempted to be collected so that it would be easy to move theory to practice. The purpose of the activity analysis is also to improve and develop the current situation. With the help of interviews lots of answers to questions like how the work would be distributed, how the costs would be divided and what kind of benefits would be achieved with shared mixing wagon were obtained. Based on the interviews it was easy to make an example contract.</p> <p>The interviews showed that with common machinery higher utilization can be achieved and a bigger machine can be purchased. The importance of free time from the feeding of cows was also a significant factor. Dividing costs and the fact that the costs are smaller than if every farmer would have their own machine was seen as very important as well. Farmers can reserve bigger amounts of feeding components and the price is lower as well when they work together. If a farmer orders feeding components by oneself the price can be bit higher. The arising of arguments was seen as the biggest challenge in liaison. Co-operation cannot be forever and usually when another person wants to give up his share potential conflict can happen. Nowadays most of the farmers' machine cooperation is based on a spoken agreement. A written agreement would be useful because all the facts that people have to consider in cooperation would be written down. And when the contract is literary things are easier to handle.</p>			
Keywords Machine cooperation, total mixed ration, incorporation, agriculture work, contract model			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	7
2	SEOSREHURUOKINTA	9
2.1	Traktoriveroinen seosrehuvaunu	10
2.2	Ajettavat seosrehuvaunut.....	11
3	YHTEISTYÖMUODOT.....	13
3.1	Koneyhteistyö	13
3.2	Koneyhteistyön edut ja ongelmat	15
3.3	Verotusyhtymä	16
3.4	Yhtiömuodot	17
4	MENETELMÄ.....	24
4.1	Tapaustutkimus.....	24
4.2	Laadullinen analyysi ja haastattelu	24
4.3	Riskianalyysi.....	25
5	TYÖN TOTEUTUKSEN KUVAUS.....	27
6	SEOSREHUAUNUN HANKINTA.....	28
6.1	Investointituet ja avustukset.....	28
6.2	Tuotantokustannuslaskelma.....	30
7	MAATILOJEN VÄLISET YHTEISTYÖMALLIT	31
7.1	Naudanlihan kasvatuksen osakeyhtiöpohjainen yhteistyö	31
7.2	Kuivuriosakeyhtiö	33
7.3	Kolmen tilan yhteinen seosrehuvaunu.....	34
8	KOKONAISUUDEN HALLINTA	36
8.1	Kustannusten jakaminen	37
8.2	Töiden organisointi	37
8.3	Pelissäännöt yhteistyössä.....	39
9	TULOKSET.....	41
9.1	Yhteisen seosrehuvaunun sopimusluonnos.....	41
9.2	Haastattelutulokset	42
9.3	Kannattavuuslaskelmat	43
9.4	Riskit.....	46
10	JOHTOPÄÄTÖKSET	48
11	PÄÄTÄNTÖ	50
	LÄHTEET	53

LIITTEET

- Liite 1 Sopimusluonnos yhteisestä seosrehuvaunusta
- Liite 2 Haastattelu kysymykset

1 JOHDANTO

Nykyään suomalaisilla lypsykarjatiloilta rehujen osuus maidontuotanto kustannuksista on 30 % ja maidontuotannon muuttuvista kustannuksista rehujen osuus on noin 65 %. Ruokintamenetelmä vaikuttaa merkittävästi työ- ja konekustannuksiin sekä investoivan tilan navetan suunnitteluun, jota kautta se vaikuttaa navetan rakennuskustannukseen. (Kyntäjä & Nokka 2010, 5.) Ruokinta tulisi suunnitella huolellisesti sekä asettaa sille tavoitteet, jotta päästäisiin hyvään maitotuotokseen. Hyvällä tuotoksella saadaan parannettua tilan kannattavuutta ja sillä pystytään saavuttamaan maitotuoton ja rehukustannusten välille mahdollisimman suuri erotus. (Kyntäjä, ym. 2010, 7.)

Suomen keskikarjaluku on nousemassa. Suomalaisen maitotilan keskimääräinen lehmäluku on 30 ja sen odotetaan nousevan 50 vuoteen 2020. (Maidontuotanto pysyy vakiona.) Karjakoossa kasvaessa tulisi miettiä, kuinka eläinten ruokkiminen tullaan tiloilla hoitamaan tulevaisuudessa. Suurissa karjoissa järkevintä on siirtyä seosrehuruokintaan. Seosrehunjakoon on monia mahdollisuuksia nykypäivänä, joista kaikki ovat kalliita investoimia. Ruokinnan yhteistyöhön tai ulkoistamiseen liittyvät hyödyt tunnustetaan ja myönnetään. Seosrehuvaunun yhteishankinnalla saadaan karjatilojen ruokintalaitteistojen investointikustannuksia madallettua ja pidettyä ruokintalaitteistot ajanmukaisina. Yhteishankinnalla saadaan kulut jaettua puoliksi osakkaiden kesken. Seosrehuvaunun yhteishankintaa tulisi harkita, mikäli tilojen välinen matka ei ole hyvin suuri ja navetassa voidaan ajaa traktorivetoisella tai ajettava seosrehuvaunulla. Esimerkiksi Saksasta löytyy seosrehu-urakoitsija, joka ajaa 30 kilometrin lenkin tehden viidelle eri tilalle seosrehut. (Ruokinnan ulkoistaminen ei aivan läpihuutojuttu, 2011.)

Seosrehuruokinta on yleistynyt pikkuhiljaa myös keskikokoisilla karjoilla eikä se vain ole pelkästään suurien karjatilojen ruokintastrategia. Seosrehuruokinnassa on helppo käyttää teollisuuden sivutuotteita sekä halvempia rehukomponentteja. Ajansäästö on yksi seosrehuruokintaan päättymisen syy mutta seosrehuvaunun hankinta on erittäin kallista.

Opinnäytetyön tavoite on auttaa yhteistyötä harkitsevia tiloja siirtymään teoriasta käytäntöön sekä laittaa harkitsemaan yhtiömuotoista yhteistyötä. Opinnäytetyössämme käsittelemme seosrehuvaunun yhteishankintaa sekä mahdollisuutta yhtiöittää se omaksi yhtiöksi. Nykyään maataloilla on yleistä, että yhteistyötoiminta voidaan yhtiöittää. Eri yhtiömuotoja ovat osakeyhtiö, osuuskunta, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö ja

yksityinen toiminimi. Osakeyhtiö on itsenäinen ja verovelvollinen. Osakeyhtiötä verotetaan 24,5:n % yhteisverokannan mukaan. Osakeyhtiön voi perustaa yksi tai useampi ihminen. Osuuskunnan tarkoituksena on harjoittaa taloudellista toimintaa elinkeinon tukemiseksi tai sen jäsenten taloudenpidon tukemiseksi. Yksityisessä toiminnassa luonnollinen henkilö harjoittaa elinkeinotoimintaa yksityisenä elinkeinoharjoittajana. Kommandiittiyhtiö perustuu henkilöyhtiöön, jossa on vastuunalainen yhtiömies ja äänetön yhtiömies. Avoimessa yhtiössä yhtiömiehet vastaavat omalla henkilökohtaisella omaisuudella yhtiön veloista ja sen muista velvoitteista. Näiden yhtiömuotojen lisäksi voidaan perustaa myös verotusyhtymä. Verotusyhtymä ei ole varsinainen yhtiömuoto. Verotusyhtymän voi perustaa kaksi tai useampi henkilö. Sen päätarkoituksena on viljely vuokraus tai kiinteistön käyttö. Yleensä verotusyhtymästä käytetään maataloilla nimitystä maatalousyhtymä. Opinnäytetyön tilaus on tullut kahdelta pohjoissavolaiselta tilalta, jotka haluavat hankkia yhteisomistukseen seosrehuvaunun. Tilat ovat lähellä toisiaan ja he ovat erittäin yhteistyöhaluisia keskenään. Tiloilla ei ole aiempaa koneyhteistyötä.

Opinnäytetyöhön saatiin tietoa maatalousyrittäjiltä joilla on yhteistyö – tai yhtiötoimintaa. Tietoa kerättiin haastatteluiden avulla. Teimme myös toimeksiantotiloille kannattavuuslaskelmat. Laskelmissa laskettiin maidon tuotantokustannus. Laskelmalla pyrittiin vertaamaan sen hetkistä tilannetta vaihtoehtoiseen tilanteeseen. Vaihtoehto laskelmassa tiloilla on käytössä yhteinen seosrehuvaunu. Työn yhteydessä laaditaan sopimusluonnos, joka on työkalu seosrehuyhteistyötä harkitseville tiloille. Työssä on monta eri tutkimusmenetelmää, joilla tieto on kerätty. Työ on toiminnallinen, laadullinen tutkimus ja työhön kuuluu teemahaastattelut sekä riskianalyysi.

2 SEOSREHURUOKINTA

Seosrehuruokinta eli toiselta nimeltä apeseos, jossa väki- ja karkearehu on sekoitettu yhdeksi seokseksi jaettavaksi kaikille eläimille. Seosrehuruokinnalla minimoidaan runsaan väkirehuruokinnan haitat sekoittamalla se seokseksi. Seosrehu voidaan jakaa eläimille ajettavilla tai traktorilla hinattavilla apevaunuilla, kiskoruokkijalla tai matoruokkijalla. (Koskivainio 2003, 25-26.)

Seosrehuruokinta on yleistynyt Suomessa viime vuosina nautakarjatilojen kasvun myötä. Aperuokinnan saatavia etuja on useita. Hyötyjä ovat fyysisen työn väheneminen sekä ruokintaan käytettävän ajan pieneneminen. Myös ruokintatyöhön liittyvä varmuus ja joustavuus ovat merkittävässä osassa hyötyjä tarkasteltaessa. Tuotantokustannukset maataloudessa ovat nousseet. Siksi seosrehuruokinnan kautta saadut kustannussäästöt ovat merkittäviä. Seosrehuruokinta menetelmässä on mahdollista käyttää teollisuuden halpoja sivutuotteita, kuten esimerkiksi meijeriltä tulevaa heraa tai panimoilta saatavaa mäskiä. Kuvassa 2 on käytetty seosrehukomponentteina säilörehua, rypsiä, viljaa ja kivennäisiä. Kustannussäästöä saadaan myös siten että rehukomponentteja voidaan hankkia suurissa erissä. Tasalaatuisella appeella varmistetaan tasainen tuotanto sekä parempi eläinterveys. (Seos ruokinnan edut ja ongelmat, 2012.)

KUVA 1. Seosrehu. Valokuva Jarkko Hyttinen 2013.

Seosrehuruokinnan ongelmia ovat muun muassa vaunun korkea hankintahinta. Seosrehuruokinta sitoo kaksi traktoria, joita joudutaan käyttämään joka päivä, myös kovilla talvipakkasilla, mikä lisää konerikon riskiä. Ongelmaksi voi koitua myös ruokintaosaamisen taidon puute. Kaikilla tiloilla seoksen jakoreitit eivät ole optimaalisia vaan appeen jakaminen vaatii harjoittelua. Tilan väliaikaiset lomittajat eivät välttämättä ehdi oppia rehuseoksen valmistusta ja jakoa. Tämän vuoksi lomittajilta vaaditaan kykyä käyttää nykypäivän ruokintakoneita ja -laitteita. Lehmäkohtaista ruokintaa ei voida määrittää täysin tarkasti. Esimerkiksi lypsykarjassa pienempi tuottoiset lehmät saattavat lihoa kun taas korkeammassa tuotoksessa olevien maitomäärä saattaa laskea. (Seosruokinnan edut ja ongelmat, 2012.)

Seosrehuruokinnassa sekoitettavien rehujen laatu on hyvin tärkeää. Jos seokseen joutuu pilaantunutta säilörehua se voi pilata koko seoksen jo sekoitusvaiheessa. Seoksen pilaantumisriski kasvaa, mitä kauemmin seos joutuu seisomaan lämpimässä sekoitusvaunussa tai ruokintapöydällä. Yleensä seosrehu menetelmä toimii parhaiten suuremmilla tiloilla. Yleensä lypsykarjatiloihin käytetään kahta seosta, tällöin eläimet on helppo jakaa ryhmiin. Lypsykarjatiloihin yleensä lypsyssä oleville tehdään oma seosrehu annos ja ummessa oleville ja nuorkarjalle yhteinen seosrehu annos. (Koskivainio 2003, 25-26.)

Toimeksiantajina ovat kaksi pohjoissavolaista tilaa, jotka ovat molemmat lypsykarjatiloihin. Tilojen välinen etäisyys, on ainoastaan yksi kilometri. Ajatuksena tiloilla oli selvittää perinteistä koneysteistöä laajemmassa mittakaavassa. He halusivat meidän selvittävän, onko mahdollista hankkia yhteinen kalusto seosrehun jakamiseen lypsykarjalle. Seuraavassa on kaksi erilaista seosrehuketjumallia, näille kahdelle tilalle.

2.1 Traktoriveroinen seosrehuvaunu

Traktorivetoisia seosrehuvaunuja on markkinoilla useita eri merkkejä ja kokoja. Myös toimintaperiaatteita on erilaisia. Vaunujen koot vaihtelevat 10 ja 50 kuution välillä. Isompi vaunu tarvitsee tehokkaamman traktorin toimiakseen. Eroja toimintaperiaatteissa on purkuratkaisuissa, sekoitusruuvien sijainnissa ja malleissa. Sekoitusta voidaan tehdä joko vaaka – tai pystyruuveilla joissa on lapa-, kela- tai spiraalisekoittimet. Traktoriveton seosrehuvaunu saa voimansa traktorilta (kuva 2). Traktorin voimanotto pyörittää sekoitusruuveja ja traktorin hydraulikalla käytetään purkupuolta. Vaunussa oleva vaaka saa virran traktorin sähköpistokkeesta. Purkupuolella erilaisia vaihtoehtoja on ruuvi-, matto- ja kolakuljetin. Vaunun ominaisuudet vaihtelevat paljon eri merkkien ja mallien välillä. (Koneviesti 2011, 93–100.)

Traktorilla hinattava seosrehuvaunu täytetään toisella etukuormaintraktorilla, pienkuormaajalla tai kurottajalla. Seosrehuvaunuun kytketään sekoitus päälle traktorin voimanotosta ja samaan aikaan etukuormaintraktorilla lastataan vaunuun karjalle syötettävät komponentit kuten karkearehu, väkirehut ja kivennäiset. Väkirehut voidaan lastata myös suoraan siilosta spiraaliruuviavulla. (Kavanderit halusivat laadukkaaseosrehuvaunun, 2010.)

KUVA 2. Traktorivetoinen seosrehuvaunu. Valokuva Tuomas Hyvönen 2013.

Koska traktorivetoisen seosrehuvaunun käyttämiseen tarvitaan kaksi konetta, vaunun eteen ja vaunun kuormaamiseen, sen yhteiskäyttö voi olla haastavaa. Varsinkin jos yhteistyötiloilla rehuseokset tehdään tilojen omista komponenteista. Ongelma voidaan ratkaista siten, että kuormauskonetta ei siirretä, vaan molemmilla tiloilla on oma lastauskone. Näin ollen traktoria, jonka perään on kytketty seosrehuvaunu, liikutellaan tilojen välillä. Toinen vaihtoehto voi olla että rehuseoksen teko paikka on yhteistyötiloilla yhteinen. Tällä tavoin kuormauskone on aina seoksen teko paikalla ja vain vaunu liikkuu tilalta toiselle. Yhteisellä seosrehukeskuksella tarvitsee hankkia vain yksi kuormauskone kahden sijaan.

2.2 Ajettavat seosrehuvaunut

Ajettavissa seosrehuvaunuissa tekniikkaa on huomattavasti enemmän kuin hinattavissa vaunuissa, kuten moottori, täyttöjyrsin ja kestävämmän rakennettu runko. Tästä syystä ajettavan vaunun hinta on huomattavasti korkeampi. Ajettavat vaunut on suunniteltu isoimmille karjatilaille. Ajettavia vaunuja on hytillisiä ja hytittömiä. Kuvassa 3 on yksi malli hytittömästä seosrehuvaunusta. Hytittömän vaunun voidaan lastata etu-

kuormaintraktorilla, pienkuormaajalla tai kurottajalla. Ohjaamollisissa vaunuissa on täyttöjyrsin jolla komponentit voidaan lastata vaunuun. Täyttöjyrsimellä voidaan lastata kaikki komponentit vaunuun, näin erillistä kuormauskonetta ei tarvita. (Koneviesti 2011, 93–100.)

Ajettava seosrehuvaunu ei sido traktoria kuormaustyöhön tai vaunuun vetoon. Jos apevaunu halutaan hankkia yhteiskäyttöön, on ajettava vaunu varteenotettava vaihtoehto. Yhteishankinnalla ajettavan apevaunun hankintahinta jää tilaa kohden edullisemmäksi, kun se ostetaan porukassa. Näillä keinoin saadaan tuotantokustannuksia madallettua.

KUVA 3. Hytitön seosrehuvaunu. Valukuva Jarkko Hyttinen 2013.

3 YHTEISTYÖMUODOT

Tilojen aloittaessa yhteistyötä, olisi niiden hyvä valita järjestäytymismuoto. Yhteistoinnassa voidaan perustaa avoinyhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, yksityinen toiminimi ja osuuskunta. Kuitenkin suurin osa nykyisestä tilojen välisestä yhteistyöstä on niin sanotusti naapuriapua. Yrityksen muodon valintaa ei kannata hätäillä, vaan se kannattaa räätälöidä yhteistyöhön sopivaksi. Mikäli yritysmuoto onkin toimintaan vääränlainen, sitä voidaan tai kannattaa muuttaa. Yhtiötä perustettaessa tulisi tilojen välistä yhteistyötä arvioida 5-10 vuoden tähtäimellä. Myös yritystoiminnan laajuutta tulee arvioida, sen mahdollisia riskejä ja tuleeko yritys hankkimaan jonkinlaista omaisuutta. Tulisi myös tietää, mitä tapahtuu kun yhteistyö loppuu, onko yrityksen myynti vai lopettaminen edessä. (Tamminen ja Enroth 1999, 61.)

Yhteistyöhön sitouduttua useita henkilöitä ja paljon pääomaa, olisi riskien pienentämisen varalle syytä harkita seuraavia yhtiömuotoja kuten osuuskunta, työkonerengas tai osakeyhtiö. Yhtiötä ei ole välttämättömyys perustaa mikäli yhteiskoneen ostaa kaksi viljelijää. Jos viljelijät haluavat toiminnan järjestäytyneeksi voitaisiin harkita sellaisia yritysmuotoja kuten kommandiittiyhtiö, avoinyhtiö ja yhtymä. Yhteistyöllä tuloksiin. (Tamminen ja Enroth 1999,61–62.)

Saavutettavia etuja ovat vastuun ja riskien jakaminen, työmäärän tasaaminen, omistamisen selkeytyminen ja omistuksen hajautus. Myös yhteistyön pelisääntöjen selkeytyminen ja lainamäärän nopeampi maksukyky ovat huomattavia hyötyjä. Yhtiömuodot mahdollistavat erilaisen verotussuunnittelun käytön. Yhtiömuotoisessa yrityksessä on kahdenkertainen kirjanpito, joka mahdollistaa yrityksen kannattavuuden seurannan vielä paremmin kuin maatalouden verokirjanpidossa. (Maatilayrityksen yhtiöittäminen, 2013.)

3.1 Koneyhteistyö

Koneyhteistyön yleisyys vaihtelee alueittain ja se on yleensä luonteeltaan paikallista toimintaa. Joillekin ihmisille koneyhteistyö on elämäntapa. Koneyhteistyön tavoitteena on hankkia yhdessä yhteinen kone tai jopa koneketju. Suomessa yleisimpiä koneyhteistyömuotoja ovat yhteisomistus, naapuriapu ja vapaat yhteistyömuodot. Syy miksi kyseiset muodot ovat yleisimpiä, on että toimintaa ei tarvitse tehdä virallisia sääntöjä taikka sopimuksia. Näiden yhteistyömuotojen koneyhteistyötä tehdään konerenkaisuissa, koneosuuskunnassa ja erilaisissa järjestöissä kuten maamiesseurassa. (Kallioniemi 1992, 9.)

Naapuriapu

Naapuriavulla tarkoitetaan tilojen välistä yhteistoimintaa, jota voidaan tehdä monin eri tavoin naapurusten välillä. Ominaiset piirteet naapuriavussa ovat taloudellinen ajattelu, hyvät ihmissuhteet, toisen auttaminen ja toisen osapuolen töiden tunteminen. Yleensä tilat vaihtavat konetyötä ja koneita toisilleen tai voivat tehdä työtä yhdessä erilaisilla koneketjuilla. (Kallioniemi 1992, 6.)

Yhteisomistus

Yhteisomistuksessa useampi viljelijä voi hankkia maatalouskoneen viljelijöiden yhteiseen omistukseen. Tällöin hankintahinta tulee jakaa joko osakkaiden lukumäärän mukaan, käyttötuntimäärien mukaan tai osakkaiden käyttöpinta-alojen mukaan. Yhteisomistuksessa jokainen pitää huolen siitä, että maatalouskone lähtee paremmassa kunnossa seuraavalle, mitä se tuli itselle. (Kallioniemi 1992, 6.)

Koneosuuskunta

Osuuskunnassa on useita jäseniä ja siinä pitää olla tarkat säännöt. Koneosuuskuntaan maatalouskoneet hankkivat osuuskunnan osakkaat, jotka maksavat myös koneiden kunnossapidot. Koneiden käyttökulut jaetaan käytettyjen tuntien perusteella. Koneosuuskunnassa valitaan hallitus ja tilintarkastajat kolmeksi vuodeksi. Osuuskunnan toiminta on mahdollista järjestää myös osakeyhtiömuotoiseksi. (Kallioniemi 1992, 7.)

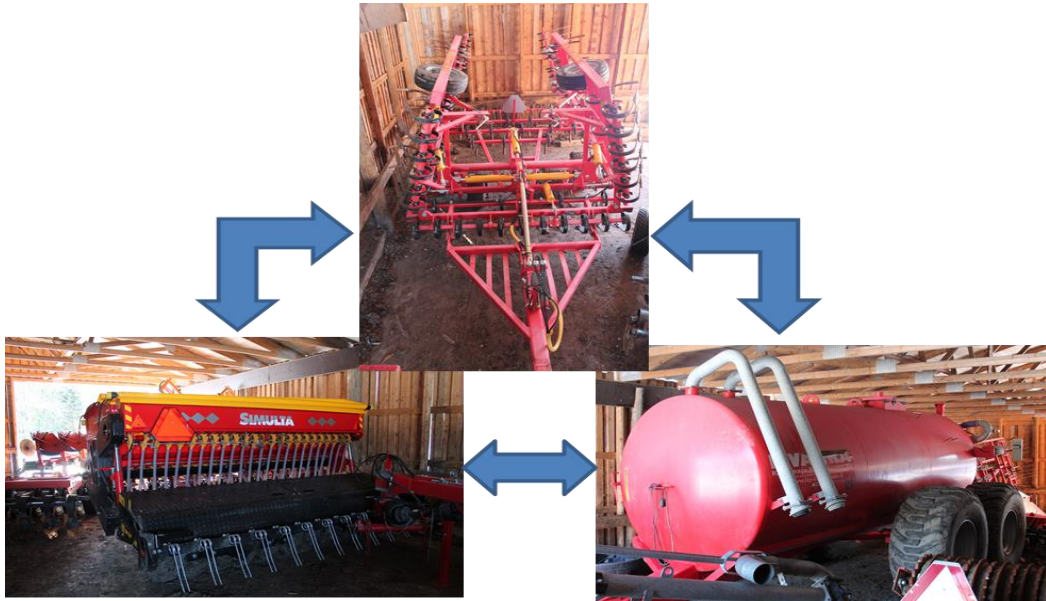
Erilaiset järjestöt

Erilaisia järjestöjä, joissa harjoitetaan koneyhteistyötä, ovat esimerkiksi maamiesseurat ja pienviljelijäyhdistykset. Nämä yhdistykset omistavat jäsentensä koneet, joita jäsenet voivat lainata. Yhdistykset laskuttavat jäseniä käyttökertojen mukaan, käyttötuntimäärien mukaan tai tehtyjen pinta-alojen mukaan. Nykypäivänä tällaiset yhdistykset ovat häviämään päin. (Kallioniemi 1992, 7.)

Konerengas

Konerengaan periaatteena on, että viljelijät lainaavat koneita tai urakoivat konetöitä toisilleen. Näin he saavat muodostettua toimivia ja yhteensopivia koneketjuja. Tällaisen toiminnan tarkoituksena, on että viljelijöiden ei tarvitse hankkia konetta itselleen, vaan he saisivat koneen lainaksi tai voisivat mahdollisesti pyytää apua naapurilta.

Koneet ovat yksityisomistuksessa ja koneen omistajien täytyy kantaa vastuu siitä että kone on huollettu ja kunnostettu. (Kallioniemi 1992, 6-7.) Kuviossa 1 on esimerkki konerenkaan tehokkaasta koneketjusta. Konerenkaassa koneiden työkapasiteettia voidaan tehostaa.

KUVIO 1

3.2 Koneyhteistyön edut ja ongelmat

Koneyhteistyön motiivina on aina erilaisten hyötyjen saavuttaminen. Yleensä yhteistyöllä tavoitellaan taloudellisia hyötyjä. Koneyhteistyöstä voi olla myös muitakin hyötyjä kuten ajan säästö ja tuotannon tehostaminen. Taloudellisia etuja saavutetaan kun käyttökustannukset voidaan jakaa useammalle osakkaalle. Myös investoinnin pääomakustannus jaetaan tasapuolisesti. Koneyhteistyössä arvokkaille ja tehokkaille koneille saadaan vuotuista käyttömäärää lisättyä, mikä pienentää käyttökustannuksia. Yksittäisellä tilalla koneet saattavat olla vajaa käytössä, jolloin niiden käyttö ei ole niin taloudellista kuin yhteistyössä. Kustannukset voidaan jakaa tasapuolisesti monella eri tavalla. Jos yhteistyölle perustetaan oma osakeyhtiö, voidaan osakepääoma jakaa käytön perusteella. Näin erikokoiset tilat voivat käyttää konetta tasapuolisesti. (Kirkkari 1999, 35.)

Ajan ja työn säästöä saavutetaan nykyaikaisilla koneilla. Koneyhteistyö mahdollistaa lisätyövoiman saatavuuden, koska yleensä mukana on useampi henkilö. Tällä tavoin myös koneet ovat tehokkaammassa käytössä. Yhteisessä seosrehuvaunussa koneyhteistyö mahdollistaa esimerkiksi jakovuorot yhdeksi viikoksi kerrallaan. Näin seoksen tekeminen sitoo vain toisen tilan kerrallaan. Myös mahdolliset sairaustapa-

ukset ja lomitussjärjestelyt on helpompi järjestää. Tuotannon tehostumisella tarkoitetaan, että voidaan hankkia yhdessä suurempi, tehokkaampi ja teknologisesti kehittyneempi kone, jota ei voitaisi yksin hankkia. Isommalla koneella tehdään työt nopeammin. (Kirkkari 1999, 37–38.)

Suurin ongelma koneyhteistyössä ovat ihmissuhteet. Koneyhteistyö toimii, kun henkiloikemiat toimivat ja luottamus toiseen on hyvä. Suurin osa viljelijöistä toimii koneyhteistyössä suullisen sopimuksen varassa. Yleensäkin maatalojen välisissä koneyhteistyöissä, olisi hyvä tehdä kirjallinen sopimus erimielisyyksien tultaessa. Ihmissuhteiden lisäksi ongelmana ovat usein myös koneiden käyttövuorot sekä kunnossapito-ongelmat. Tällaiset ongelmat voidaan yleensä estää sillä, että määritetään koneelle vastuuhenkilö, joka pitää koneen kunnossa. Vaikka koneelle nimetään vastuuhenkilö, on yhteisvastuu säilyttävä koneesta. (Kirkkari 1999, 38-39.)

Koneyhteistyössä havaitaan ongelmaksi myös viljelijöiden halu ryhtyä siihen. Viljelijät ovat omaksuneet, että työt jäävät tekemättä mikäli ei ole omia koneita. Omien koneiden omistaminen on joillekin viljelijöille eräänlainen statuskysymys. Muita esteitä ryhtyä koneyhteistyöhön viljelijöillä ovat tilojen väliset välimatkat, tilussuhteet sekä nykyinen konekanta. (Kirkkari 1999, 39.)

Koneyhteistyön suurena ongelmana voidaan pitää, että sopimukset tehdään suullisena ja kirjallisia sopimuksia ei tehdä. Itse työn tekemiseen ei sopimusta tarvita mutta tärkeintä olisi varmistaa, että asiat ymmärretään oikein. Sopimukseen saadaan kirjatua esimerkiksi kuka korjaa koneen sen rikkoutuessa, kuka sen maksaa ja missä konetta säilytetään. Kirjallisessa sopimuksessa voidaan sopia investointien ja kustannusten jaoista sekä koneyhteistyöhön toiminnan eroamisesta ja siihen liittymisestä. Yhteistyö ei voi jatkua ikuisesti, vaan siitä joku haluaa erota tai luopua. Siksi onkin tärkeää, että sovitaan yhteistyötä aloittaessa reilu ja oikeudenmukainen tapa erota yhteiskoneesta. Tämä voidaan merkitä kirjalliseen sopimukseen, jolloin eroaminen on paljon helpompaa, kun asiat on kirjattu jonnekin ylös. (Kirkkari 1999, 39-40.)

3.3 Verotusyhtymä

Verotusyhtymällä tarkoitetaan kahden tai useamman henkilön muodostamaa yhteeliittymää, jonka tarkoituksena on kiinteistön viljely tai hallinta. Verotusyhtymä on las-kentayksikkö, jossa ei ole oikeushenkilöä, joten se ei voi ottaa velkaa tai hankkia omaisuutta nimiinsä. Kirjallinen sopimus kannattaa tehdä, koska se selkeyttää huomattavasti yhtymän toimintaa. Päätöksen tekotavasta voidaan yhtymässä sopia

osakkaiden kesken. Yleensä yhtymässä päätökset tapahtuvat yksimielisten keskustelujen jälkeen. Yhtymän muodostamiseen ei tarvita pääomaa, mutta sen rahoittamisen tarve määräytyy sen toiminnan laajuudesta. Yhtymän kirjallisessa sopimuksessa tulisi selvittää kunkin osakkaan osuudet, omaisuus ja palkat. (Tamminen ja Enroth 1999, 62)

Yhtymän toiminnasta kantavat vastuun osakkaat. Yhtymässä toimivat osakkaat ovat sitoutuneet toimintaan yhteisvelallisesti. He vastaavat myös yhtymän riskeistä omalla omaisuudellaan. Tuloksen jako yhtymässä tapahtuu osakkaiden osuuksien suhteessa tai muuten sovitulla tavalla. Yhtymästä saatava tulos kuuluu yhtymän jokaisen omistaja henkilökohtaisiin tuloihin. (Tamminen ja Enroth 1999, 62.)

Yhtymän purkaminen voidaan tehdä kahdella vaihtoehdolla. Ensimmäisessä vaihtoehdossa joku yhtymän osakkaista ostaa muiden osuudet ja näin siirretään yhtymän varallisuus yhdelle henkilölle. Toisessa vaihtoehdossa yhtymän varallisuus jaetaan osakkaiden kesken eli yleensä kaikkein vaikein. Useimmiten suurimman vaikeuden tuottaa tässä jokaisen oma näkemys omaisuuden arvosta ja sen hinnoittelusta. Yleensä tähän johtaa yhtymässä tulehtuneet henkilösuhteet, joka johtaa yleensä siihen että yhtiön purkamisesta tulee vaikeaa ja aikaa vievää. (Yhtymäopas maa- ja metsätalouksille, 2013.)

3.4 Yhtiömuodot

Maatalousyrittäminen muuttuu yleensä yhtiöittämissä myötä. Esimerkiksi yhteisnavetassa, jossa on useampi omistaja, on helppo jakaa töitä ja vastuuta. Kiireaikaan osa työntekijöistä voi olla konetöissä ja osa navetalla. Investointien tekeminen on myös helpompaa yhtiömuotoisessa yrityksessä koska investoinnit tehdään yhdessä (Paavilainen 2007, 90-91). Seuraavassa taulukossa (taulukko 1) on esitetty eri yhtiöiden perusasiat tiivistetysti lukijan helpotukseksi. Yhtiömuotoja ovat osakeyhtiö, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö, yksityinen toiminimi ja osuuskunta. Taulukossa 1 on kerrottu tärkeimpiä toimenpiteitä yhtiössä ja myös osoittaa kuinka ne eroavat toisistaan esimerkiksi päätöksenteon suhteen.

TAULUKKO 1. Yhtiömuodot. Yrityksen perustamisopas.

	Osakeyhtiö	Kommandiitti-yhtiö	Avoin yhtiö	Yks. tmi	Osuuskunta
Perustajien lukumäärä	Yksi tai useampi henkilö	Vähintään yksi vastuunalainen ja yksi äänetön yhtiömies	kaksi tai useampi henkilöä vastuunalaista yhtiömiestä	Ilmoitus kaupparekisteriin Toimii yksin	Perustajia kolme
Päätöksenteko	Yhtiökokous, hallitus ja toimitusjohtaja	Vastuunalaisilla yhtiömiehillä oikeus päättää yhtiötä koskevista asioista	Jokaisella yhtiömiehellä oikeus päättää yhtiötä koskevista asioista	Kuuluu yrittäjälle itselleen	Osuuskunnan hallitus ja toimitusjohtaja Osuuskunnan kokous
Velka vastuu	Osakkeenomistajat vastaavat sijoittamalaan pääomapanoksellaan yhtiön velvoitteista	Vastuunalaiset yhtiömiehet vastuussa yhtiön veloista	Yhtiömiehet vastaavat henkilökohtaisesti yhtiön veloista ja velvoitteista	Elinkeinoharjoittaja on itse vastuussa elinkeinosta syntyvistä sitoumuksista ja velvoitteista	Jäsenten vastuu rajoittuu jäsenmaksuun
Voiton jako	Osakkeenomistajille: Osinkoina tai palkkoina	Vastuunalaisille ja äänettömille yhtiömiehille	Yhtiömiehet: palkka, voittoosuudet, yksityisotot ja laina	Yrittäjätulona: Ansiotulona ja pääomatulona	Osuuspääoman korkona, ylijäämä palautuksina tai palkkana
Lopettaminen	Selvittelymenetelmällä Selvitystila osakeyhtiön kokouksen päätöksellä Sulautuminen Jakautuminen Konkurssi Rekisteristä poistaminen	Yhtiön velat maksettu ja velvoitteet suoritettu. Ilmoitus kaupparekisteriin	Yhtiön velat maksettu ja velvoitteet suoritettu. Ilmoitus kaupparekisteriin	Lopettamisilmoitus kaupparekisteriin	Samalla tavalla kuin osakeyhtiössä

Avoinyhtiö

Avoimessa yhtiössä sekä kommandiittiyhtiössä on oltava yhtiötä perustettaessa vähintään kaksi henkilöä, jotka voivat tehdä yhtiösopimuksen. Yhtiö muotojen erona on, että kommandiittiyhtiössä vastuunalaiset yhtiömiehet vastaavat yhtiön omaisuudesta ja siihen kuuluvilla velvoitteista omalla omaisuudellaan. Avoimessa yhtiössä on vain vastuunalaisia yhtiömiehiä, jotka hoitavat yhtiön omaisuutta ja sen velvoitteita yhtä

tasa-arvoisesti. Avoimessa yhtiössä kaikki pääsevät vaikuttamaan päätöksentekoon. Kommandiittiyhtiössä vastuunalaisilla yhtiömiehillä on päätöksenteko valta. (Yhtiömuodon valinta yritystä perustettaessa, 2012.)

Kummatkin yhtiömuodot syntyvät, kun kaikki yhtiömiehet kirjoittavat yhtiösopimuksen. Yhtiösopimuksen kirjoittamisen jälkeen yhtiö tulee ilmoittaa kaupparekisteriin sekä mahdollisesti rekisteröidytävä arvonlisävelvolliseksi ja säännölliseksi työnantajaksi (Yhtiömuodon valinta yritystä perustettaessa). Avoimen yhtiön perusilmoitusta tehdessä tulee siitä löytyä yhtiön nimi, osoitetiedot, tilikausi, rekisteriin ilmoittautuminen, päivä jolloin yhtiösopimus on kirjoitettu, yhtiömiesten täydelliset nimet, toimitusjohtaja sekä päiväys ja allekirjoitukset. Rekisteri-ilmoituksen tekemisestä ovat vastuussa avoimen yhtiön yhtiömiehet. Perusilmoituksen tehtyä tulee sen mukaan liittää alkupe-
räinen yhtiösopimus. (Holopainen & Levonen 2006, 217.)

Avoin yhtiö lopetetaan yleensä yhtiömiesten päätöksellä. Laissa on säädetty, kuinka yhtiö tulee purkaa, mutta se voidaan määrätä toisin yhtiösopimuksessa. Ennen yhtiön purkamista edeltää yhtiön selvitystila. Tässä vaiheessa yhtiö maksaa velkansa pois ja toiminta lopetetaan. Selvitystila ei ole välttämätön, mutta se voidaan ohittaa ja purkaa yhtiö suoraan. Yhtiön lopettaessa yhtiö lakkaa olemasta. Mikäli yhtiö lopetetaan konkurssin seurauksesta, niin kyseisessä tapauksessa ei tapahdu erillistä selvitystilaa. Avoin yhtiö purkautuu myös silloin, kun sen yhtiömiesten lukumäärä laskee yhteen, eikä vuoden kuluessa tule toista yhtiömiestä yhtiöön. (Avoimen yhtiön purkautuminen, 2013.)

Kommandiittiyhtiö

Kommandiittiyhtiötä perustaessa tulee siinä kaksi tai useampi yhtiömies, joista toinen on vastuunalainen yhtiömies ja toinen äänetön yhtiömies. Vastuunalaisella yhtiömiehellä on samanlaiset oikeudet kuin avoimen yhtiön yhtiömiehillä. Äänettömällä yhtiömiehellä ei ole ilman erillistä sopimusta oikeutta hoitaa yhtiön asioita tai edustaa yhtiötä. Äänetön yhtiömies vastaa sijoittamallaan pääoma määrällä yhtiön sitoumuksista. Kommandiittiyhtiössä vastuunalainen yhtiömies vastaa omalla omaisuudellaan yhtiön veloista ja velvoitteista. Vastuunalaisen yhtiömiehen ei tarvitse sijoittaa yhtiöön rahaa vaan oma työpanos riittää, kun taas äänettömän yhtiömiehen tulee sijoittaa omaisuuspanos yhtiöön. (Holopainen & Levonen 2006, 192-193.)

Kun on selvitetty kuka on vastuunalainen ja äänetön yhtiömies tehdään yhtiösopimus, joka lähetetään kaupparekisteriin, joka kirjaa yhtiön rekisteriin. Yhtiösopimuksen tulee

sisältää toiminimi, osoitetiedot, toimiala, äänettömän yhtiömiehen omaisuuspanos, vastuualaisen yhtiömiehen työnjako, toimitusjohtaja jos on, miten äänettömän yhtiömiehen voitto-osuus lasketaan, tilikausi, yhtiösuhteen irtisanominen ja yhtiösopimuksen allekirjoitus ja päiväys. (Holopainen & Levonen 2006, 193.)

Yhtiö voidaan lopettaa yhtiömiesten yhteisellä päätöksellä. Kommandiittiyhtiön purkamisesta on laissa säädetty, mutta säädös voidaan ohittaa mahdollisesti sopimalla yhtiösopimuksessa toisin kuin avoimessa yhtiössä. Laista poikkeavat määräykset eivät ole mahdollisia. Esimerkkinä tässä voisi olla yhtiösopimuksessa oleva sopimusmääräys joka estää oikeuden irtisanoa yhtiösopimus. Kommandiittiyhtiössä voi mennä ennen purkautumista selvitystilaan, joka etenee samalla tavalla kuin avoimessa yhtiössä. (Kommandiittiyhtiön purkaminen yhtiömiesten päätöksellä, 2013.)

Yksityinen toiminimi

Yksityinen toiminimi tarkoittaa yksityisen (yrittäjä) harjoittamaa liiketoimintaa, jossa ei ole perustettu mitään erityistä yhtiötä. Yksityinen toiminimi on kirjanpitovelvollinen. Yksityisliikkeestä saatava voitto on omistajan vapaassa käytössä eli hän voi käyttää rahansa henkilökohtaiseen kulutukseensa. Omaan käyttöön otettavan rahan määrää rajoittaa oman liiketoiminnan rahoitus ja sen likviditeetti eli maksuvalmiutta. Yrityksen oltaessa alussa pienehkö kannattaa aloittaa yksityisenä toiminimenä. Sen laajentuessa on yritys helppo vaihtaa esimerkiksi osakeyhtiöksi. (Yhtiömuodon valinta yritystä perustettaessa, 2012.)

Toiminimi voidaan lopettaa haluamalla hetkellä. Lopettamiselle ei ole säädetty erityisiä muodollisia velvoitteita, vaan toiminta katsotaan päättyväksi heti sen lopettamis-hetkellä. Itse elinkeinon lopettamiseen ei vaadita mitään erillistä lupaa tai kenenkään suostumusta. Elinkeinonharjoittajan lopettaessa tulee kuitenkin tehdä ilmoitus kaupparekisteriin lopettamispäätöksestä. Kaikki varallisuus, joka jää elinkeinon harjoittamisesta jää hänen omaksi omaisuudeksi sekä kaikki toiminnasta aiheutuneet velat ja muut sitoumukset jäävät elinkeinoharjoittajan hoidettavaksi. (Yksityisen elinkeinonharjoittajan toiminnan lopettaminen, 2013.)

Osuuskunta

Osuuskunnan ero osakeyhtiöön on, että osuuskunnassa voi jäsenmäärä ja pääoma olla edeltä käsin määräämättömät. Osuuskunnan ei ole tarkoituksena tuottaa voittoa. Sen tarkoitus on tukea osuuskunnan jäsenten taloudenpitoa ja tukea heidän elinkei-

non harjoittamista. Käytännössä osuuskunnan tarkoituksena on tuottaa palveluita ja tuotteita, joita osuuskunnan jäsenet voivat käyttää hyväkseen. Osuuskunnan voi perustaa kolme ihmistä. Heistä tulee osuuskunnan perustajia, jotka laativat osuuskunnalle säädökset sekä perustamiskirjan. Osuuskunnalla ei tarvitse olla perustamishetkellä sidottua pääomaa. Yleisimpiä osuuskuntia ovat esimerkiksi meijerit. Osuuskunnan perustamisesta tulee tehdä perustamisilmoitus kaupparekisteriin. (Yhtiömuodon valinta yritystä perustettaessa, 2012.)

Osuuskunnan perustamisilmoituksen tulee sisältää osuuskunnan toiminimi, päiväys milloin allekirjoitettu sekä perustamiskirjan allekirjoitus, osuuskunnan osoitetiedot, yhteishenkilöt, tilikausi, osuusmaksut ja tietenkin hallituksen kokoonpano. Henkilö jolla ei ole suomalaista henkilötunnusta tulee ilmoittaa hänen syntymäaika. Perustamisilmoituksesta ovat vastuussa osuuskunnan hallituksen varsinaiset jäsenet. Henkilö joka on vastuussa perustamisilmoituksen tekemisestä, tulee allekirjoittaa perustamisilmoitus. (Holopainen & Levonen 2006, 223.)

Osuuskunnan lopettaminen tapahtuu selvitysmenettelyllä. Kyseinen menetelmä on monivaiheinen. Osuuskuntaa ei saa lopetetuksi ainoastaan kaupparekisteriin ilmoittautumisella. Selvitysmenettely kuuluu selvitystila, osuuskunnan kokouksen päätöksellä, sulautuminen, jakautuminen, konkurssi ja rekisteristä poistaminen (Osuuskunnan selvitystilan ilmoittaminen kaupparekisteriin). Selvitystilassa selvitetään osuuskunnan varallisuutta, jonka kautta varallisuus muutetaan rahaksi. Selvitystilassa maksetaan osuuskunnan velat pois ja osuuskunnan jäsenille palautetaan jäljelle jäävät varat, jos niitä on. Osuuskunta ollessa niin velkainen, että rahat eivät riitä osuuskunnan velkojen maksuun, täytyy osuuskunnan vastaavan selvitysmiehen laittaa osuuskunnan omaisuus konkurssiin. (Osuuskunnan asettaminen selvitystilaan, 2013.)

Osuuskunnan sulautuessa sen jäsenillä on suuri rooli, koska jäsenet päättävät sulautumisen puolesta tai vastaan. Sulautumisen aikaan osuuskunnan varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle osuuskunnalle. Osuuskunnan jäsenet ottavat vastaan osuuskunnan osuuksia sulautumisvastikkeena eli mitään erillistä maksua tai ilmoitusta heistä tulee vastaanottavan osuuskunnan jäseniä. Eli käytännössä sulautumisen aikaan osuuskunnat yhdistyvät yhdeksi osuuskunnaksi, jolloin se katsotaan purkautuneeksi eli toimintansa lopettaneeksi. Sulautumisen seurauksena osuuskunnan kirjanpito päättyy erillisenä kirjanpitona ja sitä tulee jatkamaan vastaanottava osuuskunta. (Osuuskunnan sulautuminen, 2013.)

Osuuskunnan jakautuessa osuuskunnan varat ja velat jakautuvat ja siirtyvät joko osissa tai kokonaan yhdelle tai useammalle osuuskunnalle. Jakautuvassa osuuskunnassa olevat jäsenet vastaanottavat osuuskunnan osuuksia jakautumisvastikkeena vastaanottavasta osuuskunnan osuuksista. Jakautumisvastike voi olla osuuskunnan osuuksia, rahaa tai muuta omaisuutta. Jakautuminen voidaan suorittaa osissa tai kokonaan. Osuuskunnan jakautuessa kokonaan kaikki sen varat ja velat siirtyvät kahdelle tai useammalle osuuskunnalle ja näin jakautuva osuuskunta lopettaa toimintansa. Kaikkien varojen ja velkojen siirtyessä vain yhdelle osuuskunnalle, ei ole kyse jakautumisesta vaan sulautumisesta. Mikäli jakautuminen tapahtuu osittaisjakautumisella, jakautuvat osuuskunnan varat ja velat yhdelle tai useammalle osuuskunnalle. (Osuuskunnan jakautuminen, 2013.)

Osakeyhtiö

Osakeyhtiö muotoja on olemassa kahdenlaisia, julkisia osakeyhtiöitä Oyj-lyhenteellä ja pienimittakaavaisia osakeyhtiöitä oy-lyhenteellä. Julkiset osakeyhtiöt ovat yleensä pörssissä ja niitä koskevat yksityiskohtaisemmat säädökset kuin normaalia osakeyhtiöitä. Osakeyhtiö perustetaan lain mukaan perustamiskokouksella, jossa tulisi määrittää yhtiön perusta. Osakeyhtiön voi perustaa yksi tai useampi henkilö. Perustamiskokouksen yhteydessä osakkeenomistajat allekirjoittavat perustamissopimuksen. Perustamissopimuksessa tulee ilmetä kunkin osakkeenomistajan osakemäärä. Perustamissopimukseen on myös liitettävä yhtiöjärjestys, jossa on määritelty osakeyhtiön hallitus. Ennen osakeyhtiön perustamishetkeä tulisi olla yhtiöllä pääomaa vähintään 2500 euroa. Pääoma tulisi maksaa yhtiölle ennen kaupparekisteriin ilmoittautumista. (Yhtiömuodon valinta yritystä perustettaessa, 2012.)

Osakeyhtiössä osakkaat eivät ole vastuussa henkilökohtaisesti yhtiön veloista. Kuitenkin he vastaavat henkilökohtaisesti niistä velvoitteista, joihin he ovat sitoutuneet osakeyhtiön nimissä ennen kuin yhtiö on merkitty kaupparekisteriin. Osakkaan antaessa yhtiön lainoihin henkilö- tai reaali- vakuuden, on hän niiltä osin vastuussa yhtiön velvoitteista. (Yhtiömuodon valinta yritystä perustettaessa, 2012.)

Voitonjako osakeyhtiössä tehdään aina viimeksi päättyneellä tilikaudella vahvistettuun taseeseen. Siitä ainoastaan voittoa tuovat varat jaetaan osakkeenomistajille. Uudessa osakeyhtiölaissa varoja ei tule jakaa osakkeenomistajille, mikäli tiedetään yhtiön olevan maksukyvytön tai voittonjako tuo yhtiölle maksukyvyttömyyden. (Osakeyhtiön perustamistoimet ja yhtiömuodon sääntely, 2012.)

Lähtökohtaisesti osakeyhtiö puretaan osakeyhtiölaissa säädetyssä selvittelymenettelyllä. Selvitysmenettely ei tarkoita yksiselitteisesti yhtiön purkamista, vaan yhtiön toimintaa voidaan jatkaa, mikäli yhtiökokouksessa niin päätetään. Yhtiökokous on toiminnan jatkamisen kannalta toimielin, joka voi päättää myös yhtiön asettamista selvittämistilaan. Selvitystilän lisäksi yhtiö voidaan lopettaa sulauttamalla tai jakauttamalla se toiseen osakeyhtiöön. Osakeyhtiö katsotaan myös purkautuneeksi, jos yhtiö joutuu konkurssiin ja yhtiöllä ei ole jäljellä enää omaisuutta. (Miten tapahtuu osakeyhtiön purkaminen?, 2013.)

Kun tilakoot kasvavat ja maatalojen toiminnot monipuolistuvat, on syytä miettiä yhtiömuotoista toimintaa. Tällöin voidaan saavuttaa verotuksellisia etuja sekä useamman henkilön yhteisomistajuus voidaan toteuttaa selkeämmin. Osakeyhtiössä vero määrätään yhtiön omasta tulosta eli tuloa ei jaeta pääomatuloon ja ansiotuloon kuten muissa yhtiömuodoissa. Tällä tavoin yritykselle jää tuloa enemmän verojen jälkeen. Kun tuloa jää enemmän on mahdollista lyhentää lainoja nopeammalla aikataululla kuin perinteisessä maatalous yrityksessä. Tämä on yksi syy miksi toimintaansa laajentaneet tilat ovat päätyneet yhtiömuotoiseen toiminnan harjoittamiseen. (Maatilan yhtiöittäminen, 2013.)

Osakeyhtiössä voidaan myös saavuttaa veroetuja. Yrittäjän ei välttämättä tarvitse nostaa kaikkea yhtiössä syntyneitä voittovaroja. Yhtiöön jätettyihin voittovaroihin kohdistuu näin ollen 24,5:n % vero. Samalla tavalla yrittäjä voi alentaa ansiotulon muodostumista ja näin veron kokonaismäärä alenee. (Maatilan yhtiöittäminen, 2013.)

Yhtiötoiminnassa täytyy noudattaa laissa voitonjaolle määrättyjä rajoituksia. Toisin kuin yleensä osakkaat voivat nostaa vain yhtiön tilinpäätöksessä todetun voiton. Osakeyhtiö toimii kirjanpitolain mukaan. Kirjanpitovelvollisuudella tarkoitetaan sitä, että yhtiön on pidettävä kahdenkertaista kirjanpito, jolloin pelkät muistiinpanot eivät riitä. Yhtiötoiminnassa on myös laadittava tilinpäätös.

4 MENETELMÄ

Opinnäytetyössämme selvitämme kannattavan yhteistoiminnan edellytykset. Toinen keskeinen kysymys on, kuinka tiloilla työt saadaan organisoitua järkevästi. Näihin kysymyksiin olemme hakenut vastauksia haastatteluiden, kirjallisuuden ja laskelmien avulla.

Haastattelimme kahta maatalousyrittäjää. Toinen haastatelluista oli harkitsemassa yhtiömuotoista toimintaa. Toinen viljelijä oli perustanut kuivuri osakeyhtiön. Haastattelujen tarkoituksena oli löytää vastauksia kysymyksiimme: kannattaako yhtiöittää ja kuinka töitä voidaan organisoida. Haastattelut suoritettiin teemahaastatteluina. Haastatteluiden lisäksi referoimme Jyväskylän- AMK:ssa tehtyä selvitystyötä.

4.1 Tapaustutkimus

Tätä opinnäytetyön tapausta voidaan pitää yksittäisenä case-tutkimuksena. Tällaisessa tapauksessa tulee kiinnittää huomiota useaan eri asiaan. Tutkimuksessa tulee tarkastella millaisia asioita siitä saadaan selville, kun sitä havainnoidaan, mikä on ilmiön fyysinen sijainti ja mitä asioita saadaan selville haastatteluiden avulla. (Järvinen & Järvinen 2004, 56–57.)

Opinnäytetyössämme yhtenä menetelmänä on tapaus- eli case-tutkimus. Tutkimuksessa pyritään käyttämään useita tiedonlähteitä, jotta erilaiset ristiriitatilanteet ja vastakkaiset väitteet voidaan selvittää paremmin. Tietokanta tutkimukseen voi koostua haastatteluista, erilaisten analyysien tuloksista ja havainnoista, jolloin tutkimus voi olla kvantitatiivinen tai kvalitatiivinen. (Järvinen & Järvinen 2004, 56–57.)

Opinnäytetyössämme analysoimme tiloille tehtäviä tuotantokustannuslaskelmia, riskejä, haastatteluja ja sopimusluonnosta. Case-tutkimukseen tulee määritellä tavoitteet mikä on tutkimuksen kohde. Tutkimuksessa tulee valita tutkittavat kohteet ja selvittää millaista lähdeaineistoa on saatavilla. Näiden asioiden lisäksi tulee selvittää millaista tiedonkeruumenetelmää käytetään. (Järvinen & Järvinen 2004, 56–57.)

4.2 Laadullinen analyysi ja haastattelu

Työmme tehdään laadullisena tutkimustyönä. Laadullinen analyysi koostuu erillisistä tutkimusyksiköistä kuten yksilöhaastatteluista. Laadullisessa analyysissä johtolangoiksi eivät kelpaa tilastolliset todennäköisyydet. Laadullisessa analyysissä pyritään

selittämään yksittäistapaus, jonka tavoitteena on saada esimerkiksi selitysmalli toisenlaisiin tapauksiin. (Alasuutari 2011, 38–39.)

Työssämme toimeksiantaja, tilojen ongelmaa tutkitaan laadullisten tutkimusmenetelmien keinoin. Tällä menetelmällä on tarkoituksena saada vastauksia opinnäytetyössämme oleviin ongelmiin. Kahden erilaisen yhteistyökuvion tarkoituksena on auttaa meitä löytämään ratkaisuja yhtiö ongelmaan sekä kuinka työt voidaan tiloilla organisoida järkevästi. Haastattelujen avulla kootaan erilaisia katsantokantoja.

Työmme koskettaa kaikkia tällä hetkellä seosruokintaa käyttäviä tiloja. Työstämme on myös hyötyä seosrehuruokintaan aikoville tiloille, jotka miettivät seosrehuvaunun yhteisomistusta. Tutkimustamme voi hyödyntää muissakin koneysteistyöhankinnoissa. Relevanssin tutkimuksen avulla on luotu malli käytännönongelman ratkaisuun, jota muut viljelijät voivat hyödyntää.

Haastattelussa haastateltavien määrä riippuu tutkimuksen tarkoituksesta. Jo suunnitelma vaiheessa tulisi olla selvillä keneltä tietoa tullaan hankkimaan ja minkä takia kyseistä tietoa tarvitaan (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48,58.). Haastatteluiden keskeinen tavoite oli selvittää viljelijöiden tietoja, käsityksiä, ajatuksia, tavoitteita ja heidän toimintaa. Opinnäytetyöhön valittiin haastateltavat siten, että saisimme kerättyä viljelijöitä mahdollisimman paljon tietoa.. Tällä keinoin pystyisimme selvittämään opinnäytetyössä olevat ongelman (Liite 2).

Haastattelun tarkoituksena on löytää vastauksia tutkittavaan ilmiöön. Haastatteluihin miettiessä kysymyksiä tulisi ne miettiä niin, että niiden avulla löydetään vastauksia tutkimuksen ongelmaan. Tutkittavasta tiedosta on jo etukäteen olemassa tietoa ja tähän tietoon perustuvat haastatteluteemat. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77–78.) Haastatteluteemat valitsimme työhömmme itse. Käytimme apuna ohjaavia opettajia sekä opponoojia. Haastattelukysymykset pyrimme asettelemaan niin, että löytäisimme niiden avulla vastauksia työmme ongelmiin.

4.3 Riskianalyysi

Työmme teemaan liittyy tietynlaisia riskejä, jotka on hyvä tiedostaa ennen kuin yhteinen vaunu ostetaan. Tähän tarkoitukseen on hyvä tehdä työssämme riskianalyysi. Riskien arvioimisella ja riskianalyysillä pyritään varmistamaan tilojen välillä turvallinen toiminta. Yleensä riskianalyysin tarve tulee silloin, kun tilalla investoidaan tai tehdään muutostöitä. Suunnitellessa riskianalyysia tulee sen tekeminen aloittaa varhain ja

ohessa tulee määrittää analyysin tavoite ja siitä tulisi sopia yhteisesti. Tavoitteen tarkoitus on ohjata riskianalyysin toteutusta ja siitä saatavien tulosten käsittelyä. Riskianalyyseissä saatavat tavoitteet tulisi dokumentoida kirjallisesti paperille ja asioita tulisi käsitellä yhteistyössä olevien tahojen kanssa. (Hyvä riskianalyysi, 2013)

Riskianalyysimenetelmällä tarkoitetaan vaarojen tunnistamista. Riskianalyysin tulisi kohdistua ihmisiin, väestöön, omaisuuteen, ja ympäristöön eli pyritään tunnistamaan vaaraa aiheuttavat tekijät. Jotta vaaratekijät saadaan tunnistettua, tulee olla riskianalyysin tekijöiden avoimia ja rehellisiä. Kun vaaratekijät ovat tunnistettu, tulee ne kirjata paperille ylös. Kirjatessa riskejä paperille tulisi riskit kirjata todennäköisyyspohjaiseen riskien suuruuden arvioimisen taulukkoon. Kuviosta 2 on mahdollista nähdä millainen merkitys riskeillä ja mikä niiden todennäköisyys on. (Hyvä riskianalyysi, 2013) Tätä kuviota käytämme apuna kuvaamaan erilaisten riskien merkitystä tässä opinnäytetyössä.

Taulukko 2. Riskien suuruuden arviointi. (Eskola, Louhelainen ja Pyykkönen 2005, 23)

Tapahtuman todennäköisyys	Tapahtuma seuraukset		
	Vähäiset	Haitalliset	Vakavat
Epätodennäköinen	Merkityksetön riski	Vähäinen riski	Kohtalainen riski
Mahdollinen	Vähäinen riski	Kohtalainen riski	Merkittävä riski
Todennäköinen	Kohtalainen riski	Merkittävä riski	Sietämätön riski

5 TYÖN TOTEUTUKSEN KUVAUS

Opinnäytetyön idean saimme talvella 2012, kun toinen toimeksiantotila otti yhteyttä ja kertoi, että hänellä olisi opinnäytetyö aihe koskien kahden tilan välistä koneysteistyötä. Päätimme tehdä opinnäytetyön kahdestaan. Vierailimme tiloilla talvella 2012, jonka jälkeen jäimme miettimään aihettamme. Syksyllä 2012 esitimme aiheemme ohjaaville opettajille, jossa sovimme milloin pitäisimme suunnitelmaseminaarin. Suunnitelmaseminaari oli 9.11.2012, jolloin sovimme miten lähdemme työstämään opinnäytetyötämme. Ennen joululomaa etsimme tietoa eri lähteistä ja kirjoitimme niiden pohjalta tekstiä opinnäytetyöhön. Pidimme välipalaverin 11.2.2013 ohjaavan opettajan kanssa, jolloin sovimme työn etenemisestä. Välipalaverin jälkeen teimme haastattelut, joiden avulla opinnäytetyömme ongelmat alkoivat selvitä. Seuraavan palaverin pidimme maaliskuussa jolloin sovimme, mitä asioita opinnäytetyöhön vielä lisättäisiin. Väliseminaari opinnäytetyössä oli 22.3.2013, jossa sovimme työn palautuksesta ja miten työtä tulisimme viimeistelemään.

Aikaisempaa tutkimusta aiheeseen liittyen ei ole tehty. Koneysteistyötä peltoviljelykoneista on tehty opinnäytetöitä, mutta seosrehuvaunun yhteisomistuksesta ja -käytöstä ei ole aikaisempaa tutkimustietoa. Opinnäytetyön tutkimusmenetelminä on toiminnallinen ja laadullinen tutkimus sekä riskianalyysi ja laskelmien tekeminen. Olemme tehneet opinnäytetyötä varten kaksi teemahaastattelua, jossa haastateltavina olivat viljelijät joilla on yhtiömuotoista yhteistyötä. Valitsimme useamman tutkimusmenetelmän, koska työn aihe tuli toimeksiantona tiloilta ja työtä varten piti haastatella yrittäjiä, joilla on jo yhtiömuotoista toimintaa muiden yrittäjien kanssa. Laskelmien avulla selvitetään onko toimeksiantotiloille järkevää hankkia yhteistä seosrehuvaunua ja tuoko se taloudellisia etuja. Riskianalyysi täytyi tehdä jotta tiedostettaisiin mahdolliset riskit seosrehu yhteistyössä.

Tiedon etsiminen opinnäytetyöhön oli haasteellista, koska tieto oli hajallaan. Jouduimme kokoamaan tiedon monesta eri lähteestä. Laskelmiin saimme tiedot toimeksiantotiloilta. Tietojen pohjalta laskimme kummallekin tilalle oman tuotantokustannuslaskelman. Opinnäytetyön tavoitteena on tehdä toimiva sopimusluonnos koskien seosrehuvaunun yhteisomistusta ja sen käyttöä. Sopimuksen tekoon on käytetty apuna Savonia-ammattikorkeakoulun hiehotellin sopimusmallia.

6 SEOSREHUVAUNUN HANKINTA

Seosrehuvaunua hankittaessa on otettava huomioon monia eri asioita. Ensimmäiseksi täytyy miettiä, millainen vaunu on sopiva? Tähän vaikuttaa karjan määrä, ruokinta pöydän leveys, rehukomponenttien varastointi mahdollisuudet ja niiden hankintahinta. Kannattaa myös selvittää, minkälaisia investointitukia ja avustuksia on hankittaessa uutta seosrehuvaunua.

6.1 Investointituet ja avustukset

Maatalouden investointituet

Investointitukien tarkoituksena on kehittää maatalouden kilpailukykyä ja sen toimintaedellytyksiä. Tukien tarkoituksena on edistää kestävän kehityksen periaatetta sekä maataloustuotannon tehokkuutta. Investointitukea voidaan myöntää rakennuksiin, rakennelman tai rakenteen uudisrakentamiseen, peruskorjaamiseen, laajentamiseen tai kone- ja laitehankintoja sekä salaojituksiin. (Maatalouden investointituet, 2013.)

Hankintojen kilpailuttaminen

Opinnäytetyössämme kyseessä on konehankinta, joten käsittelemme sitä investointituen kohteena. Koneen arvonlisänverollisen hinnan ollessa vähintään 30 000 euroa kun myönnetyn investointituen tukitaso ylittää 50 prosenttia, tulee tuen hakijan kilpailuttaa hankintansa. Hankinnasta on siis järjestettävä avoin tarjouskilpailu. Tarjouskilpailusta tulleet asiakirjat tulee toimittaa liitteenä ELY-keskukselle. (Maatalouden investointituet, 2013.)

Tuen saajaa koskevat edellytykset

Investointitukea hakiessa luonnolliset henkilöt tai yksityisoikeudelliset yhteisöt, jotka ryhtyvät harjoittamaan elinkeinonaan maatilalla maataloutta voidaan myöntää tukea. Tuke voidaan myöntää lisäksi sellaiselle yksityisoikeudelliselle yhteisölle, jonka osakkaista yli puolet, ovat luonnollisia henkilöitä joiden tarkoituksena on parantaa yhteistoimintaa jäsenten tai osakkaiden harjoittamassa toimintamuodossa esimerkiksi kiviuriosakeyhtiössä. Jos tukea hakee sellainen maatila, jonka omistaa kaksi tai useampi henkilö, tulee tukea hakea yhdessä. (Maatalouden investointituet, 2013.)

Hakijan tai hakijat, joilla on osake-enemmistö sekä määräysvalta tulisi täyttää seuraavat ehdot:

- Hakija on alle 63-vuotias, mutta täyttänyt jo 18 vuotta.
- Hakijalla tulee olla yritystoimintaan koskeva riittävä ammattitaito.
- Yrittäjän maataloustulon on oltava vähintään 25 % hakijan kaikista saaduista tuloista.
- Tukia haettaessa maatalousyrittäjien yhteenliittymässä, tulisi kaikkien hakijoiden täyttää edellä mainitut asiat. (Maatalouden investointituet, 2013.)

Yrittäjätulo

Tilan hakiessa tukea tulisi maatalouden yrittäjätulon olla vähintään 17 000 euroa. Yrittäjätulo saadaan, kun tuotoista vähennetään poistot, velkojen korot ja maatalouteen kohdistuvat muuttuvat ja kiinteät kulut. (Maatalouden investointituet, 2013.)

Kassajäämä

Suppeassa elinkeinosuunnitelmassa kassajäämän tulisi olla vähintään 17 000 euroa, kun tukea myönnetään sadonkorjuukoneiden, työympäristö koneiden hankintaan tai työympäristön parantamiseen. Kassajäämä lasketaan eri tavalla kuin yrittäjätulo. Kassajäämä saadaan laskettua, kun maatalouden kassatuloista vähennetään maatalouteen kohdistuneet kassamenot, lyhennykset sekä velkojen korot. (Maatalouden investointituet, 2013.)

Maatilan tuotanto-olosuhteet

Myöntämisen edellytyksenä on, että tukea hakeva maatila noudattaa asianomaista tuotantoalaa sekä siihen koskevia pakollisia vaatimuksia, jotka perustuvat hygieniaa, ympäristöä ja eläinten hyvinvointia koskevaan Euroopan yhteisön ja kansalliseen lainsäädäntöön. Näiden vaatimusten täyttäminen voidaan todeta viranomaisten suorittamalla valvontojen tai tarkastusten perusteella. Myös vaatimusten täytyminen voidaan esittää hakijan selvitysten perusteella. (Maatalouden investointituet, 2013.)

Elinkeinosuunnitelma

Tukea hakiessa hakijan tulisi esittää elinkeinosuunnitelma tukea hakevaan yritystoimintaan. Suunnitelmassa tulisi näkyä tiedot tuen hakijasta, maatilasta, kohteena olevasta toimenpiteestä, sekä siihen liittyvien tukiehtojen täyttymisestä. Suunnitelmassa

tulisi tarkastella tilan kehittämistä kokonaisvaltaisesti. Työssämme seosrehuvaunua käsitellään työympäristön parantajana. Investointituen ehdoissa tukea voidaan myöntää työolojen parantamiseen tuotantorakennuksessa. Näitä laitteita ovat esimerkiksi lypsyjärjestelmä, lannanpoistolaitteisto, säilörehuleikkuri, rehunjakolaite ja seosrehuvaunu. Kolmeksi viimeksi mainittuun voidaan tukea hakea vain yhden kerran. (Tuki-kohteet vuonna 2013, 2013.)

Työssämme toimeksiantotilat saavat avustusta 15 % ja korkotukilainaa 70 % vaikka he tekisivät erillisen yhtiön. Avustuksen ja korkotukilainan edellytyksenä on että tehdään elinkeinosuunnitelma (lomake 431). Molempien tilojen täytyy tehdä elinkeinosuunnitelma, vaikka toimisivat osakeyhtiönä. Investointihakulomakkeeksi riittää yksi, mikäli seosrehuvaunu hankitaan yhtiöön. Yhteiskoneen ostaessa molemmat tilat tarvitsevat tehdä investointi hakulomakkeen.

6.2 Tuotantokustannuslaskelma

Tuotantokustannuslaskelma on tuotannon kehityksen mittari. Laskelma voidaan tehdä maidolle, lihalle tai kasvintuotannolle. Laskelma kertoo, mitä tuotto – ja kustannustekijöitä tuotannossa on. Lisäksi se kertoo eri tekijöiden painoarvosta. Tuotantokustannuslaskelmaa tarkastelemalla voidaan lisätä tuottoja tai vähentää tuotannossa olevia kustannuksia. Tuotantokustannuslaskelman avulla voidaan asettaa tilan tuotannolle tavoitteita joilla esimerkiksi maidontuotantokustannusta voidaan alentaa. (Maaviesti, 2007.)

Tuotantokustannus on tuotannon kannattavuutta kuvaava liiketalouskäsite, joka kuvaa tuotannon toiminnasta aiheutuvia kustannuksia. Tuotantokustannuslaskelmassa keskeisiä käsitteitä ovat maatalouden kokonaistuotto ja liikekustannus. Kokonaistuotolla tarkoitetaan tilivuoden aikana tuotettujen maataloustuotteiden yhteenlaskettua arvoa. Liikekustannuksella tarkoitetaan tilivuoden aikana tehtyjä investointeja tai uhrauksia jotka on tehty maatalousyrityksen säännöllistä hoitoa varten. (Ala-Mantila & Riepponen 1998, 8-9.) Tuotantokustannuslaskelma tehdään yleensä tilojen kirjanpidon pohjalta. Maidontuotantokustannukseen tarvittavia lukuja ovat maitotuotos, maataloustarvikkeiden hinnat ja työpanos. Laskelmaan tarvitaan arvoja myös koneista, rakennuksista ja perusparannuksista joiden arvot perustuvat nykyisiin hankintakustannuksiin. Laskelmaan kuuluu myös yleiskustannuksia, jotka ovat tuotantoa rasittavia. Tällaisia voivat olla puhelinmenot, kirjanpitomenot, pienkaluston hankinta ja kunnossapitokustannukset. (Ala-Mantila & Riepponen 1998, 8, 20.)

7 MAATILOJEN VÄLISET YHTEISTYÖMALLIT

Nykyään tilat tiedostavat yhteistyön mahdollisuudet ja sen edut. Joidenkin tilojen suhtautuminen yhteistyöhön on kriittinen, kun taas toiset tilat näkevät sen arkipäivänä tiloillaan. Tänä päivänä tilakokojen kasvaessa tulee yhteisten koneiden hankkiminen tärkeämmäksi, jotta tuotantoa saadaan tehostettua (Tamminen, Jokipii & Enroth, 7). Mikäli yhteistyöhön alkaa sitoutua paljon pääomia ja siinä on mukana useita henkilöitä, olisi riskien pienentämiseksi hyvä harkita nykyaikaisia yhtiömuotoja ja kehittyneitä yhtiömuotoja, joita ovat osuuskunta ja osakeyhtiö. Toiminnan jäädessä parin viljelijän väliseksi yhteistyöksi ei ole mitään välttämättömyyttä perustaa yhtiötä. Toiminnan halutessa järjestäytyneeksi kannattaa harkita silloin seuraavia yhtiömuotoja kuten rekisteröity yhdistys, avoin yhtiö, yhtymä ja kommandiittiyhtiö. (Tamminen & Enroth 1999, 62.)

Selvitimme jo olemassa olevia maatilojen välisiä yhteistyö malleja. Kävimme haastattelemassa Sirviö nauta Oy:n Janne Sirviötä sekä Vänninmäen kuivuri Oy:n puheenjohtajaa. Näistä yhteistyö malleista tutkittiin saavutettuja hyötyjä, mahdollisia haittoja ja töiden organisointia sekä kustannusten jakautumista osakkaiden kesken.

7.1 Naudanlihan kasvatuksen osakeyhtiöpohjainen yhteistyö

Nauta Sirviö OY sijaitsee Juankoskella. Tiloja osakeyhtiössä on kolme. Yhdessä kasvavat ternivasikat, toisessa nuoret ja kolmannessa on eläinten loppukasvatus. Tilojen väliset etäisyydet ovat 1-1,5 kilometriä. Osakeyhtiön tiloilla ei ole yhteistä seosrehuvaunua, vaan jokainen tila hoitaa ruokinnan omalla seosrehuvaunulla. (Sirviö 13.2.2013.)

Seosrehukomponentit ja varastointi

Seosrehukomponenteilla tarkoitetaan säilörehua, viljaa, rypsiä ja muita esimerkiksi teollisuudesta tulevia sivutuotteita kuten mäskiä. Tilat olivat suunnitelleet varastoinnin niin, että kaikki komponentit olisivat yhdessä paikassa. Tarkoituksena oli että alue, jossa seos tehtäisiin, olisi asfaltti päällystetty, jotta renkaissa ei kantautuisi likaa rehun sekaan. Sirviön loppukasvattamoon on tehty hyvät komponenttivarastot, joihin viljaa ja teollisuuden sivutuotteita on helppo varastoida.. (Sirviö 13.2.2013.)

Työvuorot

Tilat olivat suunnitelleet, kuinka työvuorot jaettaisiin. Loppukasvattamossa kukin työskentelisi viikon kerrallaan. Tarkoituksena olisi ollut, että sen joka on navettavuorossa, tämän viikon aikana työhön kuuluisi myös seosrehun valmistus ja jako kaikille osakkaille. Seosrehun valmistus ja jako kuuluisivat vain osakkaille, eikä esimerkiksi palkattu työntekijä osallistuisi siihen. (Sirviö 13.2.2013.)

Kustannusten jakautuminen

Yhtiössä oli mietitty kahta eri vaihtoehtoa kuinka kustannukset jakaantuisivat tilojen kesken. Ensimmäinen oli eläinmäärän mukaan. Esimerkiksi jos kaikilla tiloilla olisi yhteensä 400 nautaa, kahdella olisi 100 ja yhdellä 200 nautaa. Kustannukset jakaantuisivat tilojen kesken eläinmäärien suhteessa eli 25 %, 25 % ja 50 %. Rehulaskun ollessa 5000 € olisi kaksi tilaa maksanut 1250 € ja yksi tila 2500 €. Toinen vaihtoehto olisi ollut vaunun käytön mukaan. Esimerkiksi 200 eläimen tilalla rehuseoksen tekemiseen kuluisi yksi tunti ja kahdella 100 eläimen tilalla molemmilla puoli tuntia. Tällöin kustannukset jakautuisivat 50 %, 25 %, 25 %. Esimerkiksi jos seosrehu työtunnin hinta olisi 100 €, jakautuisi kustannukset tällöin siten että suurempi tila maksaisi käytöstä päivässä 100 € ja kaksi muuta tilaa 50 €/pv. Omistajat olivat miettineet laskutuksen, siten että osakeyhtiö laskuttaisi tiloja. Näin raha pyörisi yrityksen sisällä. (Sirviö 13.2.2013.)

Hygienia

Tautipainetta madallettaisiin siten, että rehutiet päällystettäisiin, jolloin ne olisivat helppo pitää puhtaana. Jos Sirviö Nauta Oy päätyy yhteiseen seosrehuvaunuun, tautiriskien välttämiseksi vaunulla ei ajettaisi yhtiön navetoissa. Rehuseos voitaisiin jakaa tällöin täyttöpöydälle tai vastaavalle. (Sirviö 13.2.2013.)

Yhteisvaunun edut

Yhteisellä vaunulla saataisiin kalliille koneelle lisää käyttöastetta. Näin se olisi tehokkaammassa käytössä. Yhteinen vaunu toisi tiloille myös säästöjä, koska esimerkiksi vaunun hankintakustannus voitaisiin jakaa tilojen kesken. Työhelpotuksia saataisiin myös sovituilla jakovuoroilla, jolloin seoksen tekeminen sitoisi yhden henkilön kerrallaan. Haittana nähtiin erimielisyyden syntyminen. Myös maaston muodot nähtiin suurena hankaluutena yhteisen vaunun hankkimisen kannalta. (Sirviö 13.2.2013.)

7.2 Kuivuriosakeyhtiö

Kuivuri sijaitsee Sonkajärvellä Vänninmäessä. Osakkaita yhteiskuivuriin lähti 14. Vänninmäen kuivuri OY perustettiin 2002 ja kuivuri rakennettiin 2004. Maamiesseuralle ei rakennettu uutta kuivuria, koska investoinnille ei saatu lainatakausta. 2000-luvun alussa osakeyhtiö ei tarvinnut erillisiä lainantakaajia. Osakeyhtiö oli rahoituksen kannalta paras vaihtoehto. Kuivuri maksoi silloin 200 000 € ja mukana oli 14 osakasta. Mikäli jokainen olisi rakentanut oman kuivurin, olisi investointien yhteissumma ollut suurempi. Osakeyhtiön kannattavuutta arvioitiin maksuvalmiuslaskelmalla. Osakkaat saivat investointiin korkotukilainaa mutta eivät avustuksia. (Heiskanen 19.2.2013.)

Sopimukset ja säädökset

Osakeyhtiöltä löytyy perustamiskirja, johon on kirjattu yhtiöjärjestys, perustajat ja osakkaat. Säädöksiin on merkitty, että vuodessa pidetään 2-3 hallituksenkokousta, joissa käydään läpi kuivuriosakeyhtiön asioita. Yhtiössä osakkeet on jaettu siten, että yksi viljapeltohehtaari on yksi osake. Eli jos viljelijällä on 50 hehtaari vilja-alaa, on 50 hänellä osaketta. Jos viljelijällä on 50 hehtaaria vilja-alaa, on hänellä 50 osaketta.. Osakkeiden kokonaismäärä määräytyy yhtiöön ilmoitetun vilja-alan hehtaarien mukaan. Luopujista säädöksiin on merkitty, että toiminnasta irtisanoutuessa osakkeet tulisi myydä/antaa uusille jäsenille. Näin ei aina käy vaan osa vanhoista jäsenistä hankkii luopujien osakkeet. (Heiskanen 19.2.2013.)

Kustannusten jakaminen

Kuivurissa käytetään kaksihintamenetelmää. Kyseinen menetelmä tarkoittaa, että osakkaille kuivaaminen on halvempaa kuin osakeyhtiöön kuulumattomille. Kustannukset jakautuvat yhtiössä osakkeiden mukaan. Mikäli vilja-alaa on ollut enemmän kuin osakkeita, on ylimääräinen osuus laskutettu kuten osakkaalta, joka ei ole mukana kuivuriosakeyhtiössä. Kuivurilla on varastosiiloja, joihin osakkaat voivat varastoida viljaa. Varastoinnista osakkaat maksavat sovitun hinnan. Kuivurilla käy kuivauttamassa viljaa myös ulkopuoliset (Heiskanen 19.2.2013.)

Työvuorot/kuivausvuorot

Kuivuria lähinnä asuva osakas sopii kuivausjärjestyksen. Järjestykseen vaikuttaa yleensä se, missä vaiheessa kunkin osakkaan puinnit ovat. Jos toisella puinnit ovat jo loppuvaiheessa ja toisella melkein alussa on se osakas kuivausvuorossa ensimmäi-

senä, puinnit ovat melkein alussa. Osakkaan vietyä viljakuormansa kuivuriin hän ottaa kuivurilta mukaansa matkapuhelimen, johon tulee ilmoitus milloin kuivattava viljaerä on valmis. Saatuaan viljaerän kuivattua osakas ilmoittaa seuraavana vuorossa olevalle osakkaalle, että kuivuri on vapaa. (Heiskanen 19.2.2013.)

Edut ja haitat

Yhteistyön etuna on, että kuivuri on tehokkaammassa käytössä ja sen käyttöaste on todella korkea. Suuren kuivurin etuna oli, että sen yhteyteen voitiin tehdä monta varastosiiloa, joita osakkaat voivat vuokrata. Näin lähellä olevat tilat, ei tarvinneet erikseen alkaa rakentamaan viljasiiloja tilalle, vaan he pystyvät vuokraamaan varastoja kuivurilta. Kuivurille on myös hankittu mylly, joka mahdollistaa viljan jauhatuksen jo kuivurilla. Etuna nähtiin vielä se, että kuivuria on helppo jatkaa, koska se on iso ja luopujien tilalle on helppo tulla uusia jäseniä. Osakeyhtiön etuna pidetään myös sitä, että viljan viljelystä luopuva osakas voi myydä osakkeensa niitä tarvitseville. Jos luopuja olisi aiemmin rakentanut itselleen kuivurin, jäisi se tarpeettomaksi ja arvottomaksi. (Heiskanen 19.2.2013.)

Suurempia erimielisyyksiä ei ole ollut. Yhteistyötä on voitu tehdä hyvässä yhteisymmärryksessä. Haittapuolena ovat talkootyöt, ne vievät jokaisen omaa aikaa ja ovat pois omasta työajasta. (Heiskanen 19.2.2013.)

7.3 Kolmen tilan yhteinen seosrehuvaunu

Etelä-Pohjanmaalla Luopajärven kylässä sijaitsee kolme lypsykarjatilaa. Tilat ovat kolmen kilometrin säteellä toisistaan. Tilat hankkivat 20 m³ yhteisen seosrehuvaunun. Hankintakustannus, huolto- ja käyttökustannus jaettiin kolmen tilan kesken. Tilat hankkivat reilunkokoisen seosrehuvaunun, jotta seoksen sekoittamiseen kuluva kokonaisaika pienenisi. Yhteishankinta mahdollisti tiloilla isomman seosrehuvaunun hankinnan. (Kolmen tilan yhteinen seosrehuvaunu, 2009.)

Tiloilla säilörehun tekee urakoitsija. Säilörehu ajetaan pellolta aina lähimpään siiloon, riippumatta siitä kenen pellolla ollaan. Tällä tilat ovat pyrkineet säästämään työaikaa rehunkorjuukaudella. Tilat hankkivat muut rehuseksessa käytettävät komponentit yhdessä. Säästöjä saadaan, koska rehuosastoja tilataan suurissa erissä. Rehutilausten hoitaminen on yhdellä tilalla. Tilattavien komponenttien ostoon vaikuttavat niiden laatu, hinta, saatavuus ja sopivuus lypsylehmille. (Kolmen tilan yhteinen seosrehuvaunu, 2009.)

Hygienia

Tilojen välillä on asfaltoidut tiet, jolloin vaunun renkaita ei tarvitse puhdistaa päivittäin. Taudit saadaan torjuttua yhteisillä pelisäännöillä. Tilat muodostavat yhden tautiyksikön. Tautien saaminen ei ole sen todennäköisempää, kuin muillakaan tiloilla, joissa on useampi kuin yksi navetta. Yhtä suuri riski on saada eläimiin tauteja, jos ruokintaan käytettävällä koneilla liikutaan likaisia teitä tai alueita pitkin. (Kolmen tilan yhteinen seosrehuvaunu, 2009.)

Työvuorot

Kolmeen navettaan lypsylehmien seosrehurehun jakaminen kestää päivittäin 1,5 tuntia. Seosrehu valmistetaan aamupäivällä kello 10.00–12.00 aikoihin. Hiehojen seosrehu valmistetaan joka toinen päivä, johon kuluu myös aikaa 1,5 tuntia. Tilat vaihtavat seosrehun tekijää päivittäin. Tällöin ruokintavuorot ovat lypsylehmillä kolmen päivän välein ja nuorkarjalla kuuden päivän välein. Tällä menettelyllä tilat saavat kymmenen vapaapäivää kuukaudessa eläinten ruokkimisesta ja vuoden juhlapyhien ruokintavuorot jaetaan tasaisesti tilojen kesken. (Kolmen tilan yhteinen seosrehuvaunu, 2009.)

Kustannusten jakautuminen

Tilat seuraavat rehukulutusta päivittäin. Tilakohtaiset rehumäärät saadaan seosrehuvaunun vaa'an perusteella. Myös seokseen laitettavat komponentit kirjataan paperille, josta ne siirretään Excel-taulukkoon. Komponenttimäärät ja käytetty säilörehu ovat taulukossa kausittain, minkä perusteella tilat maksavat käyttämistään rehuista. Koneen huolto- ja korjauskustannukset jaetaan tasapuolisesti kolmen tilan kesken. Tilat vaihtavat vaunun edessä olevan traktorin noin kuukauden välein. Tällä tavoin traktoreita voidaan käyttää tasapuolisesti. (Kolmen tilan yhteinen seosrehuvaunu, 2009.)

Yhteisvaunun edut

Yhteisvaunun etuja on useita. Esimerkiksi vaunun hankintakustannus on pienempi, kun se voidaan jakaa kolmen tilan kesken. Säästöjä tulee myös rehujen yhteisostosta, koska niitä voidaan tilata kerralla enemmän. Myös ruokinnasta saatavat vapaapäivät sekä useampi näkökulma eri asioihin on merkittävä etu yhteisvaunun omistuksessa. Yhteishankinnan etuna on myös se, että voidaan hankkia suurempi vaunu, jolloin seosrehun valmistus on nopeampaa. (Kolmen tilan yhteinen seosrehuvaunu, 2009.)

8 KOKONAISUUDEN HALLINTA

Kokonaisuutta hallittaessa koneyhteistyössä olisi tarpeen tehdä kirjallinen sopimus, jossa sovittaisiin kustannusten ja investointien jaosta sekä kuinka toimintaa voidaan liittyä ja siitä erota. Viljelijät yleensä unohtavat, että yhteistyö naapurin kanssa ei ole ikuista. Tällainen asia voidaan ottaa huomioon sopimuksessa, jossa on kirjattu reilu ja oikeudenmukainen tapa erota koneyhteistyöstä. Sopimuksen tekoa ei pidä ottaa epäluottamuslauseena vaan se osoittaa yhteistyökumppanin vastuunottoa koneyhteistyöstä. Mitä tarkemmin asiat saadaan paperille, sitä helpompi on kaikkien toimia. (Kirkkari 1999, 40.)

Tietynlaiset pelisäännöt tulee luoda koneyhteistyössä heti alussa. Jokaisella on omat tavat toimia esimerkiksi huoltojen suhteen, joten esimerkiksi siihen tulisi löytää yhteinen sävel. Palaverreja tulisi pitää muutamia joka vuosi, jotta osakkaan voisivat suunnitella investointeja, koneiden mahdollisia vaihtoja ja millaista laatua sekä työtä tavoitellaan. Koneen rikkoutuminen on yleensä keskustelua aiheuttava tilanne yhteistyössä. Tällainen asia tulisi kirjoittaa sopimukseen kuinka toimitaan koneen rikkoutuessa ja onko siihen varajärjestelmää. Pelisääntöihin kuuluu myös kirjata, kuinka toimitaan, jos peltoon tulee hukkakauraa tai yksi osakkaista saa navettaan salmonellan. Samalla osakkaat voivat miettiä miten toimitaan, jos joku osakas sairastuu tai kuolee. (Kirkkari 1999, 39–40.)

Jotta yhteistyö voisi toimia, tulee sille laatia esimerkiksi tarkka sopimus (Liite 1). On tärkeää että asiat kirjataan paperille, jotta yhteistyö toimii helposti ja erimielisyyksiltä säilyttäisiin. Tämä helpottaa jokaista osakasta ja jokainen tietää kuka tekee mitkin. Sopimukseen kannattaa tehdä sääntöjä erimielisyys tilanteiden hoitamisesta, yhteistyöstä eroamisesta, kulujen jaosta ja kuolema tapauksista. Vaikka säännöksi kirjattavia asioita on paljon, se tekee sopimuksesta tarkemman ja antaa pelisäännöt osakkeille.

Tärkeimpiä sovittavia asioita ovat millainen kone hankitaan ja kuinka siitä aiheutuvat käyttö- sekä korjauskulut jaetaan omistajien kesken. Tällöin tulee myös sopia koneen omistusosuudet. Tilojen ollessa erikokoiset, järkevintä olisi jakaa omistusosuudet nautayksiköiden mukaan. Osuuksien jako on tietenkin tapauskohtaista, ja tilojen tulee keskustella siitä keskenään. Näiden asioiden lisäksi tulisi sopia, onko tiloilla käytössä varajärjestelmää seosrehuvaunun mennessä rikki. Myös seosrehun jakovuoroista olisi hyvä sopia ennakkoon.

8.1 Kustannusten jakaminen

Yleisin syy miksi viljelijät haluavat tehdä keskenään koneyhteistyötä on pienempi pääoman tarve. Mikäli konetta on hankkimassa useampi osakas, sitä pienempi on yhden osakkaan pääoman tarve. Toiseksi tärkeimpänä viljelijät pitävät yhteiskoneesta saatavaa taloudellista hyötyä ja kolmanneksi tärkeimpänä tehokkaampaa koneketjua. Kun työt tehostuvat ja hyödyt koneyhteistyössä saavutetaan, tilojen kannattavuus paranee ja toiminta tehostuu. (Pyykkönen ja Tiilikainen 2009, 40–41.)

Kustannukset voidaan jakaa peltohehtaarien, tuntimäärien ja nautayksiköiden mukaan. Yhteisen seosrehuvaunun omistamisesta syntyy kustannuksia muun muassa hankintakustannuksesta, käyttökustannuksista, huoltokustannuksista sekä komponenttien ostamisesta. Koska tilat ovat erikokoiset, täytyisi ratkaista millä tavoin kustannukset voidaan jakaa mahdollisimman tasapuolisesti. Esimerkiksi jos kustannuksia jaettaisiin rehunkulutuksen mukaan, tilat kirjaisivat päivittäisen rehunkulutuksen vaikkapa Excel-taulukkoon. Taulukosta nähtäisiin kuukausittainen rehunkulutus, jonka mukaan osakkaita voitaisiin laskuttaa. Toinen mahdollisuus kustannusten jakamiseen olisi nautayksiköiden mukaan. Nautayksiköiden määrä muutettaisiin omistusosuus prosenteiksi (taulukko 2).

TAULUKKO 3. Esimerkki kustannusten jaosta.

	Nautayksiköt	Omistusosuus- %
	80	67 %
	40	33 %
Yht.	120	100 %

Kun kustannukset jaetaan omistusosuusprosentin mukaan, ei maatilojen kokoerolla ole juuri väliä. Näin ollen kustannusten jakautuminen on tasapuolista molemmille omistajille. Myös koneen hankinta kannattaa tehdä omistusosuusprosentin mukaisesti, jos tilat ovat erikokoisia. Omistusosuusprosentit kannattaa kirjata kirjalliseen sopimukseen ja laittaa siihen perustelut, kuinka ne ovat muodostuneet.

8.2 Töiden organisointi

Tiloilla käytettävät koneet ja työmenetelmät antavat hieman suuntaa arvioitaessa työmääriä. Työmääriä laskiessa on erittäin tärkeää laskea henkilökohtaiset työmäärät ja kokonaistyömäärät. Tärkeää koneyhteistyössä on arvioida, kuinka työt jakautuvat

osakkaiden kesken ja kuinka taataan tasapuolisuus jos tilat ovat erikokoisia. Yleensä koneysteistyöllä tavoitellaan uusinta teknologiaa, jolla voidaan tehdä työt nopeammin ja työt voidaan organisoida oikein (Savela & Tamminen 1999, 82).

Jotta tilojen välinen yhteistyö sujuu mutkattomasti, on töiden organisointi suunniteltava huolella. Töiden organisointiin kuuluvat esimerkiksi jakovuoista sopiminen, toiminta sairaustapauksissa sekä toimiminen tiloilla olevien sijaistyöntekijöiden kanssa. Myös maksuliikenteen hoitamisesta ja rehujen tilaamisesta on sovittava jotta työt sujuvat ongelmitta.

Jakovuorot voidaan järjestää esimerkiksi siten että kukin tila hoitaa molempien tilojen eläinten ruokkimisen viikoittain. Näin tiloilla on viikko eläinten ruokintaa ja viikko vapaata. Jakovuojojen pituus on tilojen välinen sovittava asia joka olisi syytä kirjata yhteistyösopimukseen. Sopimukseen voidaan kirjata myös siitä, että jos ruokintavuorossa oleva henkilö sairastuu, miten vuoro hoidetaan ja korvataan myöhemmin.

Maatalousyrittäjät joilla on kotieläimiä saavat pitää vuosilomaa 26 päivää vuodessa. Kotieläinyksiköitä on oltava vähintään neljä. Kotieläinyksikkö määräytyy tilalla olevien eläimien mukaan. Tässä tapauksessa yhden kotieläinyksikön muodostaa yksi lehmä kun taas tilalla jossa on hevosia, yksi kotieläinyksikkö on kaksi hevosta. Jotta maatalousyrittäjä voi saada henkilökohtaisen vuosilomaoikeuden, on hänen harjoitettava päätoimisena maataloutta ja hänellä on oltava maatalousyrittäjän eläkelain mukainen vakuutus. Maatalousyrittäjän vuosiloman ajaksi tilalle saadaan sijaistyöntekijä eli maatalouslomittaja. (Vuosiloma, 2013.)

Kun joku tilan yrittäjästä on lomalla, ja tilalle tulee lomittaja, on lomittajalle kerrottava tilalla olevasta ruokintamenetelmästä. Lomittajille on myös kerrottava, että heidän ei tarvitse hoitaa eläinten ruokintaa vaan sen hoitaa ruokintavuorossa oleva henkilö. Lomittajat eivät saa puuttua ruokintaan muun muassa tautiriskin takia. Tästä syystä johtuen yhteisen seosrehuvaunun omistajat eivät voi pitää vuosilomia yhtä aikaa. Tämän takia vuosilomajärjestelyt on syytä sopia yhteisesti palavereissa.

Maksuliikenteen hoitaminen on vastuullinen tärkeä tehtävä koneysteistyössä. Jotta maksujen hoitaminen on jouhevaa, siihen työhön voidaan sopia yksi vastuuhenkilö. Vastuussa oleva henkilö hoitaa käyttö – ja korjauskustannusten laskut, polttoainelaskut, rehulaskut sekä muut mahdolliset kulut. Töiden tasaamisen vuoksi voidaan sopia että eri henkilö hoitaa rehujen ja muiden käyttö tarvikkeiden tilaamisen. Tilattavia asioita voivat olla muun muassa polttoaineet, öljyt, varaosat ja rehukomponentit.

Tiloille voidaan rakentaa yhteinen seosrehukeskus, jossa seos valmistetaan ja komponentit säilytetään. Esimerkiksi, jos keskus rakennetaan toisen yrittäjän omistamalle maalle, voi toinen yrittäjä ostaa maasta puolet, jolloin he omistavat rehukeskuksen tontin puoliksi. Myös rakennuskustannukset jaetaan puoliksi tai omistusosuuksien mukaan. Seosrehukeskuksen omistajuus voi olla sama kuin seosrehuvaunun omistussuhde. Myös nämä asiat on syytä laittaa yhteistyösopimukseen. Tämän opinnäytetyön esimerkki tiloista toisella on jo valmiina tarpeeksi suuret varastotilat ja siilot joita myös toinen tila voisi hyödyntää. Siiloihin voitaisiin tehdä molempien tilojen säilörehut. Kuvassa 3 on toisen tilan säilörehusiilot, joihin molemmat osakkaat voisivat tehdä säilörehut. Väkirehuvarastoihin voitaisiin tilata väkirehut molempien tilojen tarpeen mukaan. Tällä tavoin toisen tilan ei tarvitse rakentaa erillisiä varastotiloja itselleen. Sen sijaan hän voisi maksaa kohtuullista vuokraa tilalle, joka omistaa siilot ja varastot.

KUVA 4. Säilörehusiilot. Valokuva Jarkko Hyttinen 2013.

8.3 Pelisäännöt yhteistyössä

Yleensä koneyhteistyössä ei tehdä kirjallista sopimuksia vaan suullinen sopimus. Koneyhteistyössä tehty suullinen sopimus on riski erilaisille väärinkäsityksille. Kirjallisella sopimuksella varmistetaan, että asiat ymmärretään samalla tavalla. Kun koneyhteistyöhön luodaan tietynlaiset pelisäännöt, on päätöksentekokin yhdessä helpompaa. Asioiden ollessa paperille kirjoitettuna on osapuolten helppo sopia koneen

korjauksista, työsuunnittelusta ja sen laadusta ja koska kone vaihdetaan. (Kirkkari 1999, 39.)

Tärkein sekä ehdoton edellytys yhteistyössä on, että henkilökemiat toimivat hyvin sekä henkilöiden välillä on luottamus. Oli kyse koneyhteistyöstä tai jostakin muusta syntyä ihmisten välille aina erimielisyyksiä ja ristiriitoja. Tällaiset tilanteet tulisi ratkaista ehdottomasti yhteisillä palavereilla sekä keskustelemalla. Tärkeimpiä ominaisuuksia joita ihmisellä tulisi olla yhteistyössä, ovat joustavuus, neuvottelutaito, sovittelukyky ja huumori (Savela & Tamminen 199, 83).

Jotta koneyhteistyö saadaan onnistumaan hyvin työmme toimeksiantotiloilla, on sille luotava pelisäännöt yhteisellä sopimuksella. Sopimukseen tulee kirjata kunkin osakkaan omistusosuudet kuinka paljon koneesta omistaa ja millä perustein omistussuhde on päätetty. Koneen rikkoutuessa kuinka toimitaan sekä miten konetta huolletaan. Koneyhteistyössä aiheutuu kustannuksia koneen korjauksesta, käyttökuluista ja työmme tapauksessa rehukuluista, joten tulee sopimukseen kirjata kuka hoitaa maksuliikenteen ja kuinka kustannukset jaetaan osakkaiden kesken. Työmme sopimusluonnoksessa on (liite 1) eritelty asiat, jotka on koettu tärkeäksi kirjata ylös, jotta väärin ymmärryksiä ei tule ja yhteistyö sujuisi jouhevasti. Jotta koneyhteistyö toimisi hyvin, yhteispalavereita tulisi pitää vähintään kaksi vuodessa ja keskustella kuinka yhteistyö sujuu ja onko tarvetta muutoksiin.

9 TULOKSET

Yhteinen seosrehuruokinta on järkevää ja kannattavaa useastakin syystä. Muun muassa taloudellinen hyöty on merkittävä kun kustannukset saadaan jaettua kahden tai useamman yrittäjän välillä. Lisäksi omaa työpanosta ruokintaan saadaan pienennettyä sovituilla ruokintavuoroilla. Jakovuoroilla saavutetaan ajan säästöä ja työmäärä tilalla pienenee. Yhteistyön onnistuminen kuitenkin edellyttää että toiminta on mutkaton ja helppoa. Jotta toimintaa voidaan selkeyttää, on yrittäjien parasta sopia asioista kirjallisesti sopimuksella, jossa otetaan kaikki mahdolliset asiat huomioon. Opinnäytetyömme yksi merkittävimmistä tuloksista on että yhtiötä (Taulukko 3) ei välttämättä kannata perustaa vaan järkevämpää on perinteisen yhteistyön harjoittaminen jossa tarvittavista asioista on sovittu kirjallisesti sopimukseen.

TAULUKKO 3. Miksi ei yhtiömuotoa.

	Osakeyhtiö	Kommandiittiyhtiö	Avoin yhtiö	Tmi	Osuuskunta
Miksi ei yhtiötä	Pitäisi olla laajempaa toimintaa	Päätöksenteko epäoikeudenmukainen, koska toinen on vastuussa yhtiöstä vastuullisena yhtiömiehenä	Tarvitsee laajempaa toimintaa	Yleensä yhden hengen yhtiömuoto	3 perustajaa ja tarvitsee laajempaa toimintaa

Opinnäytetyössämme on valmis sopimusluonnos mahdollista seosrehuyhteistyötä varten. Sopimusluonnos on suuntaa antava, mutta siinä on huomioitu kaikki tarvittavat asiat joita yhteistyön onnistumiseen tarvitaan. Opinnäytetyön yksi tavoite oli auttaa yhteistyötä harkitsevia tiloja siirtymään teoriasta käytäntöön sekä auttaa heitä harkitsemaan yhtiömuotoista yhteistyötä. Opinnäytetyön sopimusluonnoksen avulla yhteistyötä harkitsevien yrittäjien on helpompaa lähteä suunnittelemaan tällaista toimintaa, koska heidän ei tarvitse itse suunnitella sopimuksen sisältöä kokonaan.

9.1 Yhteisen seosrehuvaunun sopimusluonnos

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tehdä sopimusluonnos, jota voidaan tarvittaessa muokata. Sopimusluonnos tehtiin yhteistä seosrehuvaunua ja siihen liittyvää yhteistyötä varten. Sopimuksella turvataan tilojen yhteistyön jatkuvuus sekä sen sujuminen. Sopimusluonnokseen on käytetty apuna Savonia-AMK Hiehotellihankkeen sopimus pohjaa. Sopimukseen otettiin mallia sopimusehdoista, kuten ruokinnan vastuus-

ta, töiden suorittamisesta sekä yleisesti vastuusta. Ehdosta löytyy myös asioita kuten uuden osakkaan liittymisestä yhteistyöhön. Osakkaat sopivat keskenään ottavatko he uusia jäseniä mukaan yhteistyöhön. Tällaisilla ehdoilla on tarkoitus luoda myös joustavuutta yhteistyöhön.

Koska tilat ovat erikokoisia, ensimmäinen sopimusluonnos oli liiankin yksityiskohtainen. Sopimuksessa ei ollut joustomahdollisuutta, pienikin muutos vaati sopimuksen uusimisen. Sopimusta lyhennettiin ja se lyhenyi kahteen sivuun. Käytimme vielä sopimuksen teossa apuna Pohjois-Savon ProAgrian neuvojaa Pirkko Korhosta, joka antoi vielä tarkentavia ohjeita.

Sopimukseen tulee kirjata osakkaiden nimet ja heidän nautayksiköt sekä peltohehtaarit. Tämän jälkeen sopimusten tekijöiden tulee päättää, millä perusteilla kustannukset jaetaan. Sopimuksessa on myös sovittava kuinka jakovuorot määräytyvät ja kuinka pitkiä ne ovat. Sopimukseen tulee myös kirjata, kuinka hoidetaan lomajärjestelyt ja myös se tilanne, jos kone menee rikki eli varajärjestelmä. Tällaiset kohdat antavat yhteistyölle pelisäännöt ja jokainen tietää kuinka toimitaan.

9.2 Haastattelutulokset

Haastattelimme useita yrittäjiä henkilökohtaisesti opinnäytetyötämme varten. Tulokset kirjattiin paperille haastattelun yhteydessä, opinnäytetyöhön ne kirjattiin myöhemmin. Haastatteluissa yksi yhteinen tekijä nousi selvästi esille. Erimielisyys tilanteet koettiin suureksi haasteeksi. Siksi on tärkeää että yhteistyösopimukseen kirjaan tarkasti, miten menetellä mahdollisissa erimielisyyksissä. Sopimukseen voidaan turvautua, jos asioita ei saada sovittua keskustelemalla. Yksi mahdollisista ongelmatilanteista on ruokinnan epäonnistuminen tavalla tai toisella. Yhteinen ruokinta on järjestettävä siten että se toimii ongelmitta ja helposti. Jos näin ei tapahdu, on yhteistyön epäonnistuminen erittäin todennäköistä.

Haastatteluiden yhteydessä kävi ilmi, että yhteistyö on sen verran pientä, että sitä ei kannata yhtiöittää. Jos yhteistyötä ja osakkaita olisi enemmän, osuuskuntaa voisi harkita. Yhteistyötä kannattaa tilojen välillä tehdä, koska kustannuksia saadaan pienemmäksi ja pystytään hankkimaan suurempi kone. Yhteiskäytössä koneelle tulee enemmän käyttötunteja ja sen käyttöaste on suurempi.

9.3 Kannattavuuslaskelmat

Yhteisen seosrehuvaunun hankkimisen kannattavuutta työssämme laskettiin tuotannonkustannuslaskelmalla. Laskelmissa verrattiin tilojen nykyistä tilannetta vaihtoehtoiseen tilanteeseen. Vaihtoehtoiseen tilanteeseen on koneisiin lisätty traktorivetoinen seosrehuvaunu, jonka hankintahinta on jaettu tilojen kesken. Seosrehuvaunun edessä oleva traktori on myös hankittu yhteiseksi. Sen hinta on 25 000 euroa joka on jaettu puoliksi kahden tilan kesken. Vaunun hankintahintana on laskelmassa käytetty 45 000 euroa. Hankintahinta jaetaan kahden tilan kesken puoliksi eli 22 500 euroa. Jotta seosrehun jakamiseen kuluva aika ei kasva liian pitkäksi, on vaunun tilavuuden oltava riittävän suuri. Esimerkiksi jos vaunun tilavuus on 20 m^3 , voidaan seosrehuvaunuun tehdä annos jolla voidaan ruokkia molempien tilojen karjat. Laskelmassa nykyisessä vaihtoehdossa on tilojen ruokintamalli talvella 2012. Vaihtoehtoisessa mallissa on lisätty seosrehuvaunu sekä polttoainekustannuksia. Polttoaine kustannuksen nousu on 5 000 euroa tilaa kohden. Muutoksia on myös ruokinnassa. Tilalla A ruokinta ei muutu, koska heillä on ollut käytössä rypsiä erillisruokinnassa, nyt se vain lisätään seokseen. Tilalla B tehdään samanlainen seosrehu kuin tilalla A, koska näin säästetään työaikaa, kun apeseos on yhtenäinen. Laskelmassa ei ole mukana varastovuokraa, koska sille ei löydetty riittäviä kriteerejä joiden perusteella se voitaisiin hinnoitella. Tilojen tulee itse miettiä kuinka varastovuokra määräytyy.

Tuotto € / eläin	Nykyinen			Vaihtoehtoinen		
	Määrä	á	€	Määrä	á	€
Maitoa	9 150	0,465	4 255	9 150	0,465	4 255
Vasikka	1	174,000	174	1	174,000	174
Poistolehmän lihaa	83	1,350	113	83	1,350	113
Tuotto yhteensä			4 541			4 541
Muuttuvat kustannukset € / eläin						
Säilörehu1	3 300	0,128	421	3 300	0,128	421
Ohra	700	0,221	155	700	0,221	155
Kaura	1 050	0,221	232	1 050	0,221	232
Vehnä	300	0,150	45	300	0,150	45
Rypsi	1 200	0,223	268	1 200	0,223	268
Kivennäiset, kg	55	0,440	24	55	0,440	24
Muut muuttuvat kust.	91	1,00	91	136	1,00	136
Uudistus omasta karjasta	0,33	1 200	400	0,33	1 200	400
Eläinpääoman korko	1 200	5 %	60	1 200	5 %	60
Liikepääoman korko	470	5 %	24	448	5 %	22
Muuttuvat kust. yhteensä			1 719			1 763
Työnmenekki € / eläin						
viljelijäperhe	56	15,50	868	46	15,50	713
palkkatyö	16	15,50	248	16	15,50	248
Työkustannus yhteensä			1 116			961
Kiinteät kustannukset € / eläin						
konekustannukset						
kunnossapito+vak.			37			47
poisto			67			92
korko			50			58
rakennuskustannukset						
kunnossapito+vak.			112			112
poisto			375			375
korko			435			435
yleiskustannus			429			429
Kiinteät- ja yleiskust. yhteensä			1 505			1 548
TUOTANTOKUSTANNUS € / eläin						
			4 339			4 272
- sivutuotot			287			287
= TUOTANTOKUSTANNUS € / eläin			4 053			3 985
Päätuotto			9 150			9 150
TUOTANTOKUSTANNUS € / yks.			0,443			0,436

KUVIO 4. Tilan A:n Maidontuotannonkustannuslaskelma.

Kuviossa 4 on verrattu tilan A:n nykyistä tilannetta vaihtoehtoiseen tilanteeseen. Suurempi ja tehokkaampi seosrehuvaunua mahdollistaa eläinten ruokinta-ajan puolittamisen. Tilaa kohden ruokinnassa käytettävä työaika pienenee. Tuotantokustannus on matalampi vaihtoehtoisessa, vaikka uudesta koneesta tulee lisää kiinteitä kustannuksia. Tuotantokustannus laskee, koska työmäärä vähenee. Muut muuttuvat kustannukset lisääntyvät, koska polttoaine kulut nousevat.

Tuotto € / eläin	Nykyinen			Vaihtoehtoinen		
	Määrä	á	€	Määrä	á	€
Maitoa	8 350	0,517	4 317	8 350	0,517	4 317
Vasikka	1	157,000	157	1	157,000	157
Poistolehmän lihaa	100	1,600	160	100	1,600	160
Tuotto yhteensä			4 634			4 634
Muuttuvat kustannukset € / eläin						
Säilörehu1	3 000	0,121	362	3 000	0,106	317
Niittonurmi	1 000	0,121	121	1 000	0,121	121
Laidun	300	0,120	36	300	0,120	36
Ohra	0	0,221	0	700	0,221	155
Kaura	0	0,221	0	1 050	0,221	232
Heinä	0	0,150	0	300	0,150	45
Täysrehu	2 200	0,185	407	0	0,185	0
Rypsi	0	1,000	0	1 200	0,223	268
Kivennäiset, kg	55	0,440	24	55	0,440	24
Muut muuttuvat kust.	290	1,00	290	375	1,00	375
Uudistus omasta karjasta	0,40	1 200	480	0,40	1 200	480
<u>Eläinpääoman korko</u>	1 200	5 %	60	1 200	5 %	60
<u>Liikepääoman korko</u>	425	5 %	21	473	5 %	24
Muuttuvat kust. yhteensä			1 800			2 136
Työmenekki € / eläin						
viljelijäperhe	57	15,50	884	51	15,50	791
palkkatyö	0	15,50	0	0	15,50	0
Työkustannus yhteensä			884			791
Kiinteät kustannukset € / eläin						
konekustannukset						
kunnossapito+vak.			34			52
poisto			66			109
korko			18			34
rakennuskustannukset						
kunnossapito+vak.			79			79
poisto			264			264
korko			325			325
yleiskustannus			442			442
Kiinteät- ja yleiskust. yhteensä			1 227			1 305
TUOTANTOKUSTANNUS € / eläin						
			3 911			4 231
- sivutuotot			317			317
= TUOTANTOKUSTANNUS € / eläin			3 594			3 914
Päätuotto			8 350			8 350
TUOTANTOKUSTANNUS € / yks.			0,430			0,469

KUVIO 5. Tilan B:n maidontuotantokustannuslaskelma.

Kuviossa 5 on havaittavissa samat muutokset kuin kuviossa 4. Tilalla B työmäärä laskee, joka taas vaikuttaa työkustannuksiin. Kuitenkin tilalle tulee kiinteitä kustannuksia lisää, koska tilalle hankitaan yhteinen seosrehuvaunu. Merkittävää kustannusten nousua ei tule, koska vaunu hankitaan yhteisesti. Ruokinta työn väheneminen merkitsee jonkin verran kokonaistyöntuntimäärään mitä navetalla tehdään vuodessa. Kahden tilan yhteisellä seosrehuvaunulla voidaan siis kummallakin tilalla pienentää jonkin verran työtunteja. Muuttuvat kustannukset nousevat tilalla huomattavasti. Vaih-

toehtoista tilannetta on verrattu vanhaan tilanteeseen, jossa ei ole uutta navettaa. Vaihtoehtoisessa mallissa tilalla B on uusi navetta.

YRITTÄJÄTULO, € / eläin	1 638	1 558
YRITTÄJÄTULO, € / yks.	1,047	1,063
YRITTÄJÄTULO, € / tila	87	88
TYÖANSIO, € / eläin	1 070	983
TYÖANSIO, € / tila	88 803	81 559
TYÖANSIO, € / yks.	0,117	0,107
KANNATTAVUUSKERROIN	1,14	1,21

KUVIO 6. Tilan A:n maidontuotannon kannattavuuskerroin.

Kuviossa 6 voidaan havaita maidontuotannon kannattavuuskertoimen avulla, että työmäärä vaikuttaa siihen paljon Tilalla A. Koneen hankintahinnan jakaminen kahdelle tilalle vaikuttaa myös kannattavuuskertoimeen. Jos tila hankkisi koneen itse maidontuotannon kannattavuuskerroin, olisi paljon matalampi koska kaikki kustannukset kohdistuisivat yhdelle tilalle.

YRITTÄJÄTULO, € / eläin	2 030	1 636
YRITTÄJÄTULO, € / yks.	1,185	1,095
YRITTÄJÄTULO, € / tila	52	48
TYÖANSIO, € / eläin	1 606	1 193
TYÖANSIO, € / tila	70 680	52 495
TYÖANSIO, € / yks.	0,192	0,143
KANNATTAVUUSKERROIN	1,55	1,33

KUVIO 7. Tilan B:n maidontuotannon kannattavuuskerroin.

Kuviossa 7 tilalle B maidontuotannon kannattavuuskertoimeen tulee muutoksia. Muutokset johtuvat ruokinnan muutoksesta, sekä yhteisen seosrehureseptistä. Kustannukset voisivat olla erilaiset, jos tilalla B olisi oma seosrehuvaunu. Työkustannukset kuitenkin nostavat kannattavuuskerrointa mutta kuitenkin ei niin paljoa, että se olisi yhtä kannattavaa kuin vanha tilanne.

9.4 Riskit

Maatilalla erilaisten riskien tiedostaminen ja myös oman toiminnan tunteminen ja analysointi toimii perustana järjestelmälliseen riskienhallintaan. Keskeiset riskit maataloilla ovat omaisuus-, toiminta-, henkilö-, ja ympäristöriskit. Kaikkiin näihin riskinäkökuilmiin vaikuttavat taloudelliset riskit, sillä kaikki nämä edellä mainitut riskit vaikuttavat maatalayrityksen talouteen. Jotta tilalla asetetut tavoitteet saadaan toteutettua, tulisi kartoit-

taa uuteen toimintatapaan liittyvät riskit. Toimintatavat olisi hyvä arvioida riittävän yksityiskohtaisesti eli jos arvioidaan riskejä vain yksittäiseen työtehtävään, tulee olemaan mahdollista, että jokin tunnistamattomista riskeistä tulee toteutumaan. (Leppälä 2005, 12.)

TAULUKKO 5. Riskien arviointi.

Tapahtuman todennäköisyys	Tapahtuma seuraukset		
	Vähäiset	Haitalliset	Vakavat
Epätodennäköinen	Ajan puute sesongin aikaan	Lait ja säädökset	Epäonnistunut ruokinta, heikko osaaminen
Mahdollinen	Ympäristökijät (Sää), naapurit, stressi, liikenne vahingot	Sairaustapaus, taloudelliset riskit, yllättävät kustannusten nousu,	Konerikko, osakkaan kuolema, työtapaturma, huono säilörehu, informaatioriski
Todennäköinen	Vaunun kunto	Ihmissuhteet	Hygienia, taudit

Työn tärkeyden kannalta on hyvä tehdä tällaiseen yhteistyöhön riskianalyysitaulukko. Taulukosta voidaan havainnoida eri väreillä riskin merkittävyyttä ja sen todennäköisyyttä. Kuviossa 3 on taulukkoon listattu erilaisten riskien todennäköisyydet ja niiden mahdollisen seurauksen merkittävyys. Vasemmassa laidassa on mahdollisen riskin todennäköisyys. Kuvion ylälaidassa on kuvattu mahdollisen riskin vaikutus yritykselle. Kaikkein vakavimmaksi ja todennäköisimmäksi riskiksi koemme hygienian. Nykyään tilojen välillä taudit kantautuvat erittäin herkästi ja ne voivat aiheuttaa suuriakin tuotannollisia tappioita.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyössä selvitimme vaihtoehtoja yhteisen seosrehuketjun omistamiseen ja sen toiminnan järjestämiseen. Lisäksi laskimme yhteisen seosrehuvaunun omistamisen tuotantokustannuksen ja sitä verrattiin kahden tilan tämän hetkiseen toimintaan. Selvitimme mitä eri mahdollisuuksia yhteisomistajuuden järjestämiseen on. Pohdimme eri yhtiömuotojen hyötyjä ja haittoja sekä myös perinteistä koneyhteistyötä. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisäksi tehdä sopimusluonnos, jota voitaisiin käyttää seosrehuvaunun yhteisomistajuudessa ja sitä voitaisiin tarvittaessa muokata.

Yhteistä seosrehuvaunua hankittaessa on päätettävä seosreseptistä ja ajankäytöstä. Haastatteluiden ja laskelmiemme mukaan ruokintaan kuluva aika olisi noin kaksi tuntia päivässä. Tämä kuitenkin edellyttäisi sitä että molemmilla tiloilla olisi käytössä sama ruokintaresepti. Seosrehuvaunuun tehtäisiin niin suuri annos seosrehua että siitä riittäisi molemmille tiloille. Jos tiloilla on käytössä eri resepti ja vaunu täytyy lastata kaksi kertaa, seoksen tekemiseen kuluva aika pitenee huomattavasti. Yhteisen reseptin käyttö helpottaisi myös komponenttien tilaamisen järjestämistä ja yhteistyön hinnoittelua. Jakovuoroista sopiminen on yhteistyön sujumisen kannalta tärkeää. Jakovurojen jakautumiseen vaikuttaa paljon tilakohtaiset ja henkilökohtaiset ratkaisut. Mielestämme olisi järkevintä että seosrehun valmistuskeskus sijaitisi toisella tiloista. Keskukseen tilattaisiin kaikki komponentit ja kasvukaudella korjattavat rehut säilytettäisiin myös siellä. Kukin henkilö kävisi tekemässä omalla jakovuorollaan seosrehun keskuksessa. Kuvassa 4 on toisen toimeksiantotilan siilovarastot, joita molemmat tilat voisivat käyttää. Tällöin kuvassa oleva piha-alue voisi toimia seosrehukeskuksena.

KUVA 5. Siilovarastot. Valokuva Jarkko Hyttinen 2013.

Ennen yhteistyön aloittamista toisella tilalla olevia rehuvarastotiloja hyödynnetään yhteistyössä ja toinen tila maksaa vuokraa varastotilojen käytöstä. Jos rakennetaan uudet varastot, voidaan hankintakustannus jakaa yrittäjien kesken tasapuolisella tavalla. Seosrehuyhteistyössä voisi olla myös järkevää ostaa yhteinen traktori seosrehuvaunun lisäksi. Tällä tavoin ei tarvitsisi sitoa toisen tilan omaa kalustoa eikä vauhua käyttävää traktoria tarvitsisi vaihtaa. Traktori voitaisiin irrottaa ainoastaan huoltojen ajaksi. Kun seosrehuvaunu ja sitä käyttävä traktori ovat yhteiset, on muun muassa koneiden mahdollinen uusiminen helpompi suunnitella. Traktorin yhteisomistajuudella tilojen tautipainetta ja tautiriskejä voidaan pienentää.

Opinnäytetyömme yhtenä tavoitteena oli löytää toimeksiantotiloille sopiva yhtiömuoto koneyhteistyöhön. Keräsimme työhön tietoa eri yhtiömuodoista erilaisten lähteiden avulla. Jokaisessa yhtiömuodossa on jotain hyvää mutta yhtiömuodoista löytyy myös huonoja asioita. Mielestämme yhtiömuodon perustaminen tällaiseen koneyhteistyöhön ei ole järkevää. Perusteluina tähän on, että esimerkiksi kommandiittiyhtiössä toinen osakkaista olisi vastuunalainen yhtiömies joka päättäisi asioista. Toiminimessä ja osakeyhtiössä tulisi oma verotus yhtiömuodoille. Näihin yhtiömuotoihin siirtyminen vaatisi laajempaa koneyhteistyötä kuin pelkkä seosrehu yhteistyö. Osuuskunta on yleensä suurehko monen henkilön yhteistä etua ajava yhtiömuoto. Seosrehuyhteistyö on liian pientä toimintaa ollakseen osuuskunta. Osuuskunta vaatisi lisäksi myös muutakin toimintaa. Kaikissa yhtiömuodoissa tulee vastaan se, että toiminnan pitäisi olla laajempaa koneyhteistyötä kuin pelkkä seosrehuyhteistyö. Yhtiö voisi toimia osakeyhtiönä silloin, jos yhtiö ostaisi tilallisten säilörehut ja muut komponentit seosrehua varten. Tällöin yhtiö voisi myydä valmista seosrehua tiloille, ja laskuttaa niitä. Tässä tulee ongelmaksi että yhtiö ei kuuluisi maataloudenverolainpiiriin vaan elinkeinoverolainpiiriin. Tämä toisi tiloille lisää paperityötä sekä säännöksiä.

Tilojen erot (pinta-ala, eläinmäärä ja jne.) ratkaistiin siten, että työssämme tehdään tarkka sopimusluonnos, joka antaisi tiloille varmuuden kuinka toimia. Samalla sopimuksella taattaisiin tilojen välille tasapuolisuus, koska toisella tilalla oli huomattavasti enemmän eläimiä kuin toisella. Sopimus estää myös mahdollisten erimielisyyksien tilanteiden synnyn, koska asiat on kirjattu paperille. Tämän työn ohessa syntynyt sopimusluonnos on tehty niin, että sitä voidaan muokata.

11 PÄÄTÄNTÖ

Opinnäytetyötä oli helppo tehdä, kun molemmilla työn tekijöillä oli mielenkiintoa siihen. Mielenkiinto työtä kohtaan auttoi työn etenemisessä ja sen onnistumisessa hyvin. Työtä oli erittäin vaikea alkaa tehdä, koska tietoa oli vähän ja yhteisiä seosrehuvaunu tiloja ei Suomessa ole monta. Koneyhteistyöstä yleensä löytyy paljon tietoa, mutta yhteisestä seosrehuvaunusta ei löytynyt. Opinnäytetyössä mietintää aiheutti yhtiömuodon löytäminen tämän kokoiseen yhteistyöhön. Mielestämme yrittäjä haastattelut auttoivat löytämään työhömmme ratkaisuja ja heidän kertomia asioita oli helppo soveltaa.

Tällä hetkellä moni viljelijä haluaisi tilalleen seosrehuruokinnan. Suurin kynnys siihen siirtymiseen on vaunun korkean hankintakustannuksen takia. Yhteisomistajuus auttaa madaltamaan hankintakustannusta ja tuo mukanaan paljon muutakin hyvää. Esimerkiksi yhteisomistajuudessa työn määrä pienenee ja yrittäjä voi olla sosiaalisessa kanssakäymisessä joka päivä toisten osakkaiden kanssa. Yhteistyö tulee olemaan tulevaisuudessakin tärkeää, koska tilakoot suurenevat nopeasti eikä kaikkea voida tehdä itse. Yhdessä tekemällä saadaan hankittua suurempia ja tehokkaampia koneita, joilla voidaan tehdä työt suurehkoltakin alueelta. Näin myös koneet pääsevät tehokkaampaan käyttöön.

Opinnäytetyömme tuloksia voidaan yleistää tilojen väliset erot huomioiden. Esimerkiksi sopimusluonnos käy kaikille tiloille. Toisilla tiloilla yhteistyö sujuu paremmin kuin toisilla. Myös maastolliset tekijät vaikuttavat merkittävästi seosrehuyhteistyön onnistumiseen. Lisäksi tilojen tuotantosuunta vaikuttaa yhteistyössä syntyviin tuloksiin. Järkevintä on tehdä kannattavuuslaskelmat aina kun yhteistyötä harkitaan.

Keskeisimpiä asioita, joita olemme oppineet opinnäytetyötä tehtäessä, ovat sopimusluonnoksen tekeminen ja se että yhteistyötä suunniteltaessa huomioon otettavia asioita on useita. Lisäksi laskelmilla selvitimme, onko koneiden yhteisomistajuus taloudellisesti kannattavaa. Mielestämme koneita kannattaa hankkia yhteisomistukseen, koska se pienentää hankintakustannusta ja käyttökulut voidaan jakaa. Tärkein asia joka täytyy ottaa huomioon jo ennen yhteistyön aloittamista, ovat yhteiset pelisäännöt. Ihmissuhteiden säilyminen hyvänä koko yhteistyön aikana on onnistumisen kannalta ratkaisevaa.

Opinnäytetyömme jatkoksi voisi sopia tutkimus osakeyhtiön toiminnasta seosrehuyhteistyössä. Tutkimuksessa rajattaisiin aihe osakeyhtiöön, tai muuhun yhtiömuotoon,

jossa käsiteltäisiin kuinka yhtiö saataisiin toimimaan. Tutkittavia asioita voisi olla pääoman tarve aloittaessa, kuinka rehut ostetaan yhtiöön ja miten hinnoittelu toimisi, jos valmista seosrehua myytäisiin tiloille. Myös työhön voisi liittää, kuinka kirjanpito toimisi tällaisessa yrityksessä.

Toisena vaihtoehtona opinnäytetyömme jatkoksi sopisi seosrehu-urakointi mahdollisuudet. Tämän voisi suorittaa kyselynä ja kartoittaa kuinka moni viljelijä tietyllä alueella olisi kiinnostunut siitä, että joku kävisi tekemässä seosrehun ja yrittäjän itse ei tarvitsisi huolehtia ruokinnasta. Myös jonkinlainen urakointiopas seosrehuruokintaa varten voisi olla tarpeen. Oppaassa ohjeistettaisiin, kuinka urakointi kannattaa aloittaa, mitä siinä tulee ottaa huomioon ja kuinka ehkäistä esimerkiksi tautien kantautuminen tilalta toiselle. Oppaassa voisi olla ohjeistus kuinka hinnoittelu voisi tapahtua. Seosrehu-urakointi on tulevaisuudessa yksi mahdollisuus muiden koneysteistöiden joukossa.

KUVALUETTELO

KUVA 1. Seosrehu. Valokuva Jarkko Hyttinen 2013.

KUVA 2. Traktorivetoinen seosrehuvaunu. Valokuva Tuomas Hyvönen 2013.

KUVA 3. Hytitön seosrehuvaunu. Valokuva Jarkko Hyttinen 2013.

KUVA 4. Säilörehusiilot. Valokuva Jarkko Hyttinen 2013.

KUVA 5. Siilovarastot. Valokuva Jarkko Hyttinen 2013.

LÄHTEET

Ala-Mantila, O & Rieponen, L. 1998, Maatalouden tuotantokustannukset Suomessa. Helsinki: Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Osuuskunta vastapaino

Avoimen yhtiön purkautuminen. 2013. [Viitattu 12.2.2013] Saatavissa: <http://www.nettilaki.com/a/avoimen-yhti%C3%B6n-purkautuminen>

Eskola, E., Louhelainen, K. & Pyykkönen, M. Henkilöriskienhallinta. Teoksessa: Jokipii, P. Teräväinen, H. & Helin, J. (toim.) Maatilan riskienhallinta. MTT. Tieto tuottamaan 110

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998, Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Osuuskunta vastapaino

Heiskanen, Jari 2013. Maanviljelijä. Sonkajärvi 19.2.2013. Haastattelu

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 11. uudistettu painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy

Holopainen, T. & Levonen, A-L. 2006, Yrityksen perustajan opas – silta yrittäjyyteen. Helsinki: Edita Prima Oy

Hyvä riskianalyysi. 2013. [Viitattu 25.3.2013] Saatavissa: http://www.vtt.fi/proj/riskianalyysit/riskianalyysit_hyva_riskianalyysi.jsp

Järvinen, P. & Järvinen, A. 1996. Tutkimustyön metodeista. Tampere: Opinpaja Oy

Kallioniemi, M. 1992. Koneyhteistyö. Maaseutukeskus liiton julkaisuja no 837. Helsinki: Hakapaino Oy

Kavanderit halusivat laadukkaan seosrehuvaunun 2010 [Viitattu 27.11.2012] Saatavissa: <http://www.farmit.net/kotielain/2011/04/28/kavanderit-halusivat-laadukkaan-seosrehuvaunun>

Kirkkari, A–M. 1999. Koneyhteistyön edut. Teoksessa: Tamminen, A. Savela, P. ja Teräväinen, H. (toim.) Yhteistyöllä tuloksiin. Helsinki: MTT. Tieto tuottamaan 85

Kolmen tilan yhteinen seosrehuvaunu. 2009. [Viitattu 14.2.2013] Saatavissa: http://hinkalo.fi/wpcontent/uploads/Kilpailukyky_Maidontuotantoon/Yhteistyö_selvitys/Kolmen_tilan_yhteinen_seosrehuvaunu.pdf

Kommandiittiyhtiön purkaminen yhtiömiesten päätöksellä. 2013. [Viitattu 12.2.2013] Saatavissa: <http://www.nettilaki.com/a/kommandiittiyhti%C3%B6n-purkaminen-yhti%C3%B6miesten-p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6ksell%C3%A4>

Apevaunut ja –sekoittimet – Hinnasto ja tekniset tiedot. Koneviesti. 2011 59. (7), 93–100.

Koskivainio, H. 2003. Kannattava maidontuotanto. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy

Kuula, A. 1999. Toimintatutkimus kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Tammer-Paino Oy

Kyntäjä, J., Nokka, S. 2010. Lypsylehmän ruokinta. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy

Leppälä, J. 2005. Maatilan johtaminen ja riskienhallinta. Teoksessa: Jokipii, P. Teräväinen, H. & Helin, J. (toim.) Maatilan riskienhallinta. MTT. Tieto tuottamaan 110

Maatalouden investointituet. 2013. [Viitattu 9.1.2013]. Saatavissa: <http://www.mavi.fi/fi/index/maaseudunrahoitus/investointituet.html>

Maatilan yhtiöittäminen. 2013. [Viitattu 12.2.2013] Saatavissa: <http://www.farmit.net/talous/lakiasiat/artikkelit/maatilan-yhtioittaminen>

Maatilayrityksen yhtiöittäminen. 2013. [Viitattu 12.2.2013] Saatavissa: <http://projekti.kpedu.fi/data/liitteet/77f267d84ced4e1990677e4e88660fdd.pdf>

Maaviesti. 2007. [Viitattu 13.03.2013] Saatavissa: <http://www.oulunmaaseutukeskus.fi/pdf/maaviesti%2002-07.pdf>

Maidontuotanto pysyy vaikona. 2012. [Viitattu 22.10.2012]. Saatavissa: Pellervo. http://www.pellervo.fi/maatilanpellervo/mp10_12/elain10_12pk.htm

Miten tapahtuu osakeyhtiön purkaminen?. 2013. [Viitattu 12.2.2013] Saatavissa: <http://www.nettilaki.com/a/miten-tapahtuu-osakeyhti%C3%B6n-purkaminen>

Osakeyhtiön perustamistoimet ja yhtiömuodon sääntely. 2012. [Viitattu 30.10.2012]. Saatavissa: <http://www.yrittajat.fi/minustakoyrittaja/perustamistoimet/osakeyhtio/>

Osuuskunnan asettaminen selvitystilaan. 2013. [Viitattu 12.2.2013] Saatavissa: <http://www.nettilaki.com/a/osuuskunnan-asettaminen-selvitystilaan>

Osuuskunnan jakautuminen. 2013. [Viitattu 12.2.2013] Saatavissa: <http://www.nettilaki.com/a/osuuskunnan-jakautuminen>

Osuuskunnan selvitystilan ilmoittaminen kaupparekisteriin. 2013. [Viitattu 12.2.2013] Saatavissa: <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/muutyrittymuodot/osuuskunta/lopettaminen/selvitystila.html>

Osuuskunnan sulautuminen. 2013. [Viitattu 12.2.2013] Saatavissa: <http://www.nettilaki.com/a/osuuskunnan-sulautuminen>

Paavilainen, J. 2007. Maatilayrityksen yhtiöittäminen. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Pyykkönen, P. & Tiilikainen, S. 2009. Töiden organisointi Suomen maataloudessa. Helsinki: Pellervo taloudellinen tutkimuslaitos PTT

Ruokinnan ulkoistaminen ei aivan läpihuutojuttu. 2011. [Viitattu 22.10.2012] Saatavissa: <http://www.kaytannonmaamies.fi/arkisto/km-1011/ruokinnan-ulkoistaminen-ei-aivan-lapihuutojuttu>

Seosruokinnan edut ja ongelmat. 2012 [viitattu 22.11.2012] Saatavissa: <http://www.farmit.net/kotielain/lypsylehma/ruokinta/seosrehuruokinta/seosrehuruokintaan-siirtyminen/edut-ja-ongelmat>

Sirviö, Janne 2013. Maanviljelijä. Juankoski 13.2.2013. Haastattelu.

Tamminen, A ja Enroth, A 1999. Yritysmuodot. Teoksessa: A. Tamminen, P, Savela ja H. Teräväinen (toim.) Yhteistyöllä tuloksiin. Helsinki: MTT. Tieto tuottamaan 85, 61-62.

Tamminen, A ja Savela, H 1999. Yritysmuodot. Teoksessa: A. Tamminen, P, Savela ja H. Teräväinen (toim.) Yhteistyöllä tuloksiin. Helsinki: MTT. Tieto tuottamaan 85, 82-83.

Toimintatutkimus. 2012. [Viitattu 14.3.2013]. Saatavissa: <http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Toimintatutkimus>

Tukikohteet vuonna 2013. 2013. [Viitattu 16.1.2013]. Saatavissa: <http://www.mavi.fi/fi/index/maaseudunrahoitus/investointituet/tukikohteet.html#Maatalouskoneiden%20varastot>

Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Työympäristön parantaminen. 2013. [Viitattu 9.1.2013]. Saatavissa: <http://www.mavi.fi/fi/index/maaseudunrahoitus/investointituet/tukikohteet.html#Ty%C3%B6ymp%C3%A4rist%C3%B6n%20parantaminen>

Vuosiloma. 2013. [Viitattu 22.2.2013]. Saatavissa: <http://www.mela.fi/Lomitus/Kenelle/Vuosiloma/Kotielainyksikot/binary.aspx>

Yhtiömuodon valinta yritystä perustettaessa. 2012. [Viitattu 29.10.2012] Saatavissa: http://www.yrittajakoulu.fi/yrittajyyden_oppia/dokumentit/document.asp?UID=11988&docID=152

Yhtymäopas maa- ja metsätalouksille. 2013. [Viitattu 12.2.2013] Saatavissa: https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/proagria_etelapohjanmaa/Palvelut/Sukupolvenvaihdos/yhtiopas.pdf

Yksityisen elinkeinonharjoittajan toiminnan lopettaminen. 2013. [Viitattu 12.2.2013] Saatavissa: <http://www.nettilaki.com/a/yksityisen-elinkeinonharjoittajan-toiminnan-lopettaminen>

Yrityksen perustamisopas. 2012. [Viitattu 22.2.2013.] Saatavissa: http://www.yritystulkki.fi/files/yt9_perustaminen_keuke.pdf

Sopimusluonnos yhteisestä seosrehuvaunusta

Sopimus on tehty yhteistä seosrehuvaunua ja siihen liittyvää yhteistyötä varten. Sopimuksella turvataan tilojen yhteistyön jatkuvuus sekä sen sujuminen. Osakkaat jotka allekirjoittavat sopimuksen ovat koneen ensisijaisia käyttäjiä ja vastaavat muiden koneen käyttäjien koulutuksesta. Tätä sopimusluonnosta on mahdollista muokata.

1. Osakkaiden nimet	Nautayksiköt	Peltohehtaarit
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

2. Koneen omistussuosien, hankintahinnan, käyttökulujen sekä koneen korjauskulujen jakautuminen

- Jaetaan tasan osakkaiden kesken (jokaiselle yhtä suuri)
 Nautayksiköiden mukaan/tila
 Peltohehtaarien mukaan/tila
 Joku muu? Mikä? _____

3. Mikäli käytössä traktorivetoinen seosrehuvaunu, miten määräytyy käyttöaika päivissä/kuukausia osakkaan traktori on seosrehuvaunun edessä

- Nautayksiköiden mukaan
 Peltohehtaarien mukaan
 Omistussuosien mukaan
 Hankitaan oma traktori seosrehuvaunun vetoon
 Joku muu? mikä? _____
 Hankitaan yhteinen traktori seosrehuvaunun eteen

Jos hankitaan yhteinen traktori, on siitä sovittava erillisellä sopimuksella. Tämä sopimus koskee vain yhteistä seosrehuvaunua.

Osakkaan nimi	Vaunun omistus-%	Vaunun kulujen jakautuminen %	Traktorin omistus-%	Traktorin kulujen jakautuminen %	Jakovuoron pituus pv tai kk	Osakkaan traktorin käyttö vaunun edessä
	%	%	%	%	____pv ____kk	____pv ____kk
	%	%	%	%	____pv ____kk	____pv ____kk

4. Työvuorot

Kuinka hoidetaan lomajärjestelyt ja sairaustapaukset?

5. Jos käytetään jonkun osakkaan varastoja, maksavatko muut osakkaat vuokraa varaston haltijalle
 Ei tarvitse maksaa
 Kyllä. Kuinka paljon _____ €/kk ja kenelle _____, maksu suoritetaan ___ kk välein, tilille _____
6. Rehujen tilauksen ja samalla maksuliikenteen hoitaa:

7. Onko ruokintaan varajärjestelmä, jos on mikä se on:

8. Eroaminen yhteistyöstä
 Irtisanoutumisaika: _____kk
9. Koneen vuosihuolto
 Tehdään itse
 Huollon tekee ammattikorjaaja
 Käytetään merkki huoltoa
- Viikoittaiset huollot
 Yksi henkilö Kuka? _____
 Vuoroviikoin
10. Palovakuutus
 Erikseen (Yhtymän nimiin)
 Osakkaiden omalla vakuutuksella omistusosuuksien mukaan
 Ei vakuuteta
- Rikkovakuutus
 Erikseen (Yhtymän nimiin)
 Osakkaiden omalla vakuutuksella omistusosuuksien mukaan
 Ei vakuuteta
11. Koneen säilytyspaikka: _____
12. Erimielisyystilanteet
 Sovittelija-asiamies: _____
13. Muut sovittavat asiat

Jokaiselle osakkaalle laaditaan tästä sopimuspaperista samansisältöiset kappaleet.

Paikka ja aika _____

Jäsenten allekirjoitukset ja nimenselvennykset

Todistajat

SOPIMUSEHDOT

VASTUUT

1 § Yleinen vastuu

1. Osakas ei tahallaan tai laiminlyönnillä aiheuta koneenrikkoutumista
2. Jonkun muun ajaessa konetta kuin osakas on hänelle annettava käyttäjäkoulutus
3. Osakas ei laiminlyö seosrehu valmistusta ja on vastuussa siitä että seosrehu on eläimille kelpavaa
4. Koneen tulee olla käyttökunnossa sen siirryttäessä toiselle tilalle

2 § Vastuun sisältö

1. Sopijapuolen velvollisuus on korvata toiselle sopijapuolelle, ellei muuta ole kirjallisesti sovit- tu, kaikki ne vahingot, jotka aiheutuvat seosrehun teon laiminlyönnistä tai seoksen tahal- laan pilaamisesta.
2. Vastuun ulkopuolella ovat ne vahingot, joita sopijapuoli ei ole voinut kaikkea mahdollista huolellisuutta noudattaenkaan välttää.
3. Osakkaan laiminlyödessä omalla vuorollaan seoksen valmistusta ja jättämättä se jakamatta on hän velvollinen maksamaan korvausta muille osakkaille X €

3 § Vastuu koneesta

1. Kukin käyttäjä vuorollaan vastaa koneesta, että se on käytön jälkeen kunnossa sekä toimin- tavalmiina
2. Kone tulee pitää siistinä
3. Kone vakuutetaan sopimukseen määrätyllä tavalla
4. Koneen rikkoutuessa toimintakelvottomaksi, tulee käyttää sopimuksessa sovittua varajär- jestelmää. Varajärjestelmän käyttöön otosta tulee ilmoittaa muille osakkaille

4 § Ravinnon vastuu

1. Osakkaan ollessa seoksen vastuu vuorossa tulee hänen vastata käyttämisestä raaka- aineista, että ne ovat eläimille sopivia
2. Seoksen valmistaja vastaa ravinnon aiheuttamista vahingoista
3. Seoksen valmistaja vastaa siitä että seos on tehty ruokintasuunnitelman mukaisesti

5 § Hygienian vastuu

1. Seoksen valmistaja vastaa, että sekoituksen aikana rehun sekaan ei mene sellaisia aineita tai esineitä, joista olisi vaaraa eläimille
2. Osakkaan ollessa jako vuorossa tulee hänen olla vastuussa koneen puhtaudesta
3. Seoksen jakaja pitää huolen, että navetan sisälle ei kantaudu renkaissa tai koneissa mitään ylimääräistä likaa

ERIMIELISYYSTILANTEET JA PÄÄTÖKSENTEKO

6 § Erimielisyystilanteet

1. Pyritään selvittämään keskinäisin neuvotteluin, jos niitä tulee eteen
2. Ensisijaisesti sopimukseen kirjatulla tavalla
3. Käytetään sovittelija-asiamiestä, joka on nimetty sopimukseen
4. Tulehtunut erimielisyystilanne selvitetään kärjäoikeudessa

7 § Päätöksenteko

1. Vuodessa tulee pitää osakkaiden kesken kaksi kokousta
 - a. Kokouksissa tulee päivittää omistussuhteet
2. Kokouksien päätökset tulee dokumentoida
3. Uusista hankinnoista tulee pitää kokous ja kokoukset tulee dokumentoida
4. Rehujen tilauksen huolehtii sopimukseen nimetty henkilö
5. Uusi osakas voi liittyä osakkaaksi, jos kaikki osakkaat ovat siihen suostuvia
 - a. Liittymisehdot ovat samat uudelle osakkaalle, jos muuta ei sovita.
6. Peltohehtaarien tai nautayksiköiden muuttuessa tulee päivittää sopimukseen kyseiset tiedot
7. Palvelua voidaan myydä, jos osakkaat päättävät niin

SOPIMUKSEN PAATTÄMINEN, SIIRTÄMINEN JA PURKAMINEN

8 § Osakkaan sopimusrikkomus

1. Koneen omistajalla on oikeus irtisanoutua milloin tahansa ja myydä osuutensa
2. Irtisanoutumisaika on sovittava sopimuksessa osapuolten kesken
3. Osakkuutta myydessä tulee käyttää sopimukseen kirjattua sovittelija-asiamiestä apuna
4. Viime kädessä asia käsitellään osakkaiden oman alueen kärjäoikeudessa

9 § Sopimuksen siirtäminen

1. Osakkaalla ei ole oikeutta ilman toisen osakkaan suostumusta siirtää sopimusta kolmannelle taholle.
2. Tilan hallinta suhteessa tapahtuessa muutos, on sopimus sovittava uudelleen

10 § Sopimuksen purkaminen

1. Koneen yhteisomistus voidaan purkaa välittömästi mikäli:
 - a. Eläimille jaettu seoksen tekoa on laiminlyöty tai tahallaan pilattu
 - b. Yksi osakas myy palvelua ilman toisten osakkaiden suostumusta

11 § Ylivoimainen este ja suorituskyvyttömyys

1. Sopimus voidaan purkaa, jos jonkun osakkaan navetta tuhoutuu tulipalon tai muun äkillisen seurauksen johdosta.
2. Osakkaalla on oikeus purkaa sopimus, mikäli hän ajautuu maksuvaikeuksiin tai konkurssiin

3. Mikäli yksi osakkaista on vuorollaan sairastunut, on seuraavalla vuorossa olevalla velvollisuus tehdä hänen vuoronsa. Sairastuneen osakkaan tulee kuitenkin tehdä oma vuoronsa sovittuna aikana.

12 § Osakkaan kuolema

1. Osakkaan kuolemantapauksessa siirtyy hänen osuutensa kuolinpesään. Kuolinpesän tulee ilmoittaa muille osakkaille mahdollisesta mikäli he haluavat jatkaa sopimusta. Kuolinpesällä on oikeus myydä osuus sopimuksien mukaan.

13 § Sopimuksen laatiminen ja jakelu

1. Sopimusta tulee laatia osapuolten määrän verran
2. Sopimusta kirjoittaessa tulee olla kaksi todistajaa paikalla

MAKSUVELVOLLISUUKSIEN HOITAMINEN

14 § Maksujen suorittaminen

1. Osakkaan tulee maksaa koneesta aiheutuneet käyttö- ja korjauskulut
2. Sopimuksen kirjattu henkilö hoitaa maksuliikenteen ja osakkaat maksavat laskunsa ilmoitetulle tilille

15 § Viivästyskorko

1. Osakas on velvollinen maksamaan korkolain mukaista viivästyskorkoa, mikäli ei ole suorittanut maksuvelvollisuuttaan 14 päivän kuluessa siitä, kun sopimukseen kirjattu maksuliikenteen hoitaja on esittänyt maksukelpoisen laskun

KONEEN KÄYTTÖ JA HUOLTO

16 § Käyttökulut

1. Käyttökulut jaetaan sopimukseen sovitulla tavalla

17 § Koneen säilytys

1. Sopimukseen tulee kirjata koneen säilytyspaikka ja maksaako toinen osakas vuokraa koneen säilytyksestä
- 2.

18 § Palvelun myynti

1. Palvelua myydessä tulee olla kummankin osapuolen sitoutunut myymään palvelua.
2. Sopimukseen merkittäessä ei myydä palvelua, kumpikin osapuoli sitoutuu siihen sopimusta kirjoittaessa
3. Tapauskohtaisesti osapuolet voivat myydä palvelua, mikäli he näkevät siitä tulevan hyötyä koneen omistajille ja palvelun ostajalle

REHUIEN KOMPONENTTIEN HANKKIMINEN**19 § Rehujen tilaus**

1. Vastuu henkilö kilpailuttaa rehuntoimittajat
2. Sovittava yhdessä keneltä rehut tilataan
3. Rehusopimuksen tekemisestä päätetään yhdessä

Haastattelu kysymykset

1. Taustatiedot?
 - Millainen yhteistyö?
 - Montako osakasta?
2. Miten yhteistyö idea syntyi?
3. Kuinka idea lähti etenemään?
4. Selvitettiinkö kannattavuutta ennakkoon?
5. Minkä takia yhtiö?
6. Miksi valittiin kyseinen yhtiömuoto?
7. Onko suullisia/kirjallisia sopimuksia tehty?
8. Miksi ei perinteinen koneyhteistyö?
9. Miten taataan tasapuolisuus koneyhteistyössä?
10. Mahdolliset haitat?
11. Riskitilanteet koneyhteistyössä?
12. Mitä tekisitte toisin?

